



**caritas voš
sociální**

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2023

Barbora Karafiátová

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a Sociální práce

Barbora Karafiátová

Sociální práce v dětských domovech se zaměřením na přípravu
dětí a mládeže na samostatný život.

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Irena Balaban Cakirpaloglu, Ph.D.

2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 29. 4. 2023

Barbora Karafiátová

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí práce, paní Mgr. Irena Balaban Cakirpaloglu, Ph.D. za její obětavé a vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování také patří celé mé rodině za podporu ve studiu.

Obsah

Úvod.....	9
1 Představení tématu KP – vymezení pojmů, popis výchozího stavu, cíle práce, příp. výzkumné otázky	11
2 Rešerše výzkumů a zdrojů k danému tématu	15
3 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce.....	19
3.1 Teorie a metody sociální práce	19
3.2 Případová práce.....	19
3.2.1 Sociální poradenství.....	21
3.3 Behaviorální teorie.....	23
3.4 Kognitivní teorie	23
3.5 Kognitivně – behaviorální teorie.....	24
3.5.1 Trénink asertivity	25
3.5.2 Hraní rolí.....	26
4 Etické hledisko	27
5 Propojení tématu se sociální politikou	29
5.1 Sociální bydlení.....	29
5.2 Politika zaměstnanosti.....	30
5.2.1 Aktivní politika zaměstnanosti	31
5.2.2 Pasivní politika zaměstnanosti.....	31
6 Legislativní zakotvení	33
6.1 Úmluva o právech dítěte	33
6.2 Evropská úmluva o výkonu práv dětí	33
6.3 Právní úprava péče o děti v České republice	34
6.4 Ústavní výchova.....	34
7 Analýza potřebnosti projektu	37
7.1 Ústavní výchova a její důsledky	37
7.2 Rizika ústavní péče	38
7.2.1 Absence harmonického rodinného prostředí	38
7.2.2 Nedostatečná socializace	39
7.2.3 Nižší vzdělání u dětí v dětských domovech.....	40
7.2.4 Syndrom ústavní závislosti	40
7.3 Příprava dětí na odchod z dětského domova.....	41
7.4 Odchod dětí z dětského domova	42
7.5 Neziskové organizace	43
7.5.1 DEJME DĚTEM ŠANCI o.p.s.	43
8 Cíl projektu	45
8.1 Představení SMART analýzy.....	46

8.2 Aplikace SMART analýzy na můj cíl	47
9 Popis a analýza potřeb cílové skupiny, a to přímé i nepřímé	48
10 Klíčové aktivity – podrobný popis klíčových aktivit včetně harmonogramu, výsledků a výstupů a vazby na indikátory	51
10.1 Harmonogram	51
10.2 Klíčové aktivity	52
10.3 Výsledky, výstupy a vazba na indikátory	55
11 Indikátory splnění klíčových aktivit – jasně definované, ověřitelné	57
12 Management rizik – identifikace předpokládaných rizik a návrhy preventivních opatření	59
13 Výstupy (hmatatelné, kvantifikované výsledky) a výsledky (pojmenování změny, kvalitativní přínosy) včetně vazby na indikátory projektu	61
14 Popis přidané hodnoty projektu	63
15 Harmonogram – Ganttův diagram	65
16 Rozpočet	66
17 Logframe projektu	69
18 Závěr	71
Bibliografie	73
Zákony	75
Internetové zdroje	76
Anotace	79
Annotation	79
Klíčová slova	79
Key word	80
Seznam příloh	81
Přílohy	83

Úvod

V této práci se zaměřím na děti a mladistvé, kteří žijí v dětském domově a na to, jak je připravit na život po opuštění tohoto zařízení. Chtěla bych se také podívat na podporu a pomoc, která je jim poskytována po opuštění dětského domova. Cílem mé práce je vytvořit projekt na realizaci Workshopu v dětském domově. Stěžejním bodem budou vzdělávací aktivity. Zaměřené na způsob přípravy adolescentů, kteří odcházejí z dětského domova a jejich následné zapojení do společnosti. S důrazem na přípravu, která se týká uplatnění na trhu práce i oblasti osobního sebezvoje.

První kapitole se zaměřím na představení tématu, dále bude představena rešerše tématu. Třetí kapitola se zaměří na propojení tématu s teoriemi a metodami sociální práce, dále přiblížím etické hledisko. Následující kapitola se zabývá propojením tématu se sociální politikou, která přechází do legislativního ukotvení. Sedmá kapitola je tvořena analýzou potřeb. Takto končí teoretická část a následuje část praktická.

Ta je tvořena představením cíle projektu, dále popisem analýzy a potřeb, které se týkají dané cílové skupiny. Desátá kapitola je sestava klíčovými aktivitami a následující kapitola se zaměří na indikátory těchto klíčových aktivit. V práci také nalezneme management rizik, výstupy, výsledky a vazby na indikátory projektu. Zmíním se i o přidané hodnotě daného projektu, harmonogramu, rozpočtu a poslední kapitola je tvořena logframem projektu.

1 Představení tématu KP – vymezení pojmů, popis výchozího stavu, cíle práce, příp. výzkumné otázky

Mnoho dětí vyrůstá v jiném prostředí, než by si přáli a není to jejich vinou, často je to prostředí Dětského domova. Dětský domov představuje instituci, která poskytuje péči dětem, které nemají možnost vyrůstat v rodinném prostředí. Tyto děti jsou označovány jako sociální sirotci z důvodů, že buď rodinu nemají, nebo proto, že rodina není schopna či ochotna se o ně postarat. (Matoušek, 2008, s.44) Děti jsou označovány jako nedospělá osoba. Dle některých právních norem platných v české republice je dítě osoba mladší 15 let, (např. zákon 40/2009). Jiné normy a konvence mezinárodních organizací, jako je Organizace spojených národů či Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu je za dítě označována osoba mladší než 18 let. Občanský zákoník přesněji (Zákon č.89/2012) říká, že vzniká způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti narozením. Této způsobilosti dosahuje i narozené dítě, které se narodí živé. Dítě, které nedosáhlo 15 let věku, není dle českých zákonů trestně odpovědné.

Dětské domovy jsou v České republice založeny s cílem poskytnout náhradní výchovnou péči dětem a mládeži, které nemohou být vychovávány vlastní rodinou z různých důvodů a není možnost náhradní rodinné péče. Tyto zařízení mají za úkol zajistit zdravý vývoj, řádnou výchovu a vzdělání dětí, zohledňující základní práva dětí stanovená mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách, stejně jako ústavní principy České republiky. Obvykle se děti umísťují do dětských domovů, když dosáhnou věku tří let a mohou tam zůstat až do svých 18 let. Pokud se připravují na budoucí povolání, mohou na základě své žádosti pobyt v zařízení prodloužit až do 26 let věku. (Zákon č. 109/2002)

Mladistvý podle platného trestního práva české republiky je osoba ve věku od 15 do 18 let, která je trestně odpovědná, ale při ukládání trestu se bere ohled na její věk. S těmito věkovými hranicemi je spojen i pojem adolescent. Adolescence je proces dospívání, během kterého dochází k biologickému dozrání, získání schopnosti zplodit potomky a přijetí dospívajícího jako plnohodnotného člena společnosti. V tomto období se mění postoj k rodičům (nemusí to být vždy změna negativní), také se dokončuje vzdělávací dráha a velký význam získávají vrstevníci. (Matoušek, 2008, s. 19)

Právě tyto děti a mladistvý tvoří v dětských domovech klienty neboli uživatele sociálních služeb. Existují určité subjekty, kteří využívají sociálních služeb. Někteří současní autoři preferují použití výrazů "uživatel", "konzument služeb" nebo dokonce "zákazník", protože výraz "klient" může vzbuzovat dojem pasivity a závislosti. Tyto

termíny jsou běžně užívány v zemích jako Francie nebo Německo, ale v ČR stále převládá označení "klient". (Matoušek, 2008, s.83)

Dalším důležitým pojmem, který budu ve své práci často zmiňovat je ústavní péče, která je poskytována klientům profesionály v ústavním zařízení. Ústavní péče má různé formy a cíle, může poskytovat náhradu za chybějící domov nebo nedostupné služby, ale také sloužit jako represivní opatření proti nepřizpůsobivému chování. Nicméně, ústavní péče představuje vysoké riziko sociálního vyloučení klientů, zneužívání moci ze strany personálu a vlivy, které klienti mohou mít na sebe navzájem. Vyspělé země dnes považují ústavní péči za poslední možnost a měly by nabízet klientům alternativní možnosti, než aby sáhly k tomuto řešení. (Matoušek, 2008, s. 239) S tématem je úzce spojena i ústavní výchova. Jedná se o institut platného práva ČR (Zákon č.89/2012 a Zákon č. 359/1999). Toto opatření je navrženo orgánem zodpovědným za sociální ochranu dětí a poté schváleno soudem. Používá se v situacích, kdy rodina není schopna nebo neochotná poskytnout dítěti adekvátní péči a výchovu a není k dispozici žádná jiná vhodná alternativa. (Matoušek, 2008, s. 240)

O tom, že výchova a prostředí, ve kterém je dítě vychováváno, má zásadní vliv na to, jaký člověk z něj vyroste, není pochyb. Jestliže, dítě vyrůstá v plně fungující rodině dostává správný vzorec do života. Je plně podporováno s velkou motivací žít úspěšný život. Jakmile nastane fáze osamostatnění je dítě v rodině plně podporováno jak finančně, tak materiálně, ale i psychicky. Je tedy tento krok o mnoho snáší, jestli se můžeme obrátit na rodinu nastane-li jakékoliv zaváhání v tomto procesu. Také není zcela běžné, že adolescent musí opustit svoji rodinu hned po dovršení 18 roku.

Existují situace, kdy někteří rodiče nedokážou nebo nechtějí poskytnout svým dětem lásku a podporu. Tyto děti jsou pak nuceny vyrůstat bez této základní opory, což může být velmi obtížné pro jejich vývoj. Naštěstí je zřízena ústavní výchova pro děti v takové situaci, která jim poskytují materiální zabezpečení, jako je jídlo, oblečení a střechu nad hlavou. Tyto děti mohou chodit do školy a vzdělávat se, ačkoli musí vyrůstat bez rodičovské lásky. Žijí v prostředí, které je uzpůsobeno pro jejich potřeby a mají možnost navázat sociální vazby s ostatními dětmi. To vše je zajištěno prostřednictvím ústavní výchovy, která má za cíl zabezpečit dětem, kteří jsou opuštěny, důstojný domov a základní potřeby.

Otázkou však zůstává, jak moc jsou tito klienti z ústavní výchovy připravováni na samostatný život. Během své praxe v dětském domově jsem si všimla, že většina klientů, nemá představu o tom, co bude dělat po opuštění domova. Neměli představu, na jaké překážky mohou narazit, jestliže už je nebude mít v péči zařízení. Také mnoho z nich nebylo vůbec motivováno k dobrým studijním výkonům, tak aby si zajistili lepší budoucnost. Právě na této praxi jsem si začala uvědomovat rozdíly mezi výchovou dítěte v rodině a výchovou v dětském domově, a to, jak ovlivní připravenost mladistvého na jeho budoucí samostatný život. Začala jsem se zajímat o nabízené možnosti přípravy na

samostatný život a také na nabízené informace klientům. Právě tyto fakta mě inspirovali psát tuto absolventskou práci na téma: Sociální práce v dětských domovech se zaměřením na přípravu dětí a mládeže na samostatný život.

2 Rešerše výzkumů a zdrojů k danému tématu

Při tvorbě rešeršní strategie jsem postupovala následujícím způsobem. Nejprve jsem si našla statistiku, která se týká počtu dětí, které jsou umístěny v dětských domovech a také to, kolik dětí opustilo zařízení. Také jaké jsou nejčastější důvody umístění dětí do ústavní péče. Zmíním se také o úspěšnosti ve studiích klientů z dětských domovů. Jako poslední podrobněji popíši výzkum, který byl proveden agenturou Ipsos a týká se 27 mladých klientů z dětského domova. Většina těchto výzkumů pochází ze statistického informačního systému Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Poslední uvedený výzkum je z internetového zdroje aktuálně.cz, tento výzkum byl proveden již zmíněnou agenturou pro organizaci Mimo domov. Mimo domov je organizace, která byla založena v roce 2008 s účelem pomáhat dětem, které žijí v pobytových zařízeních, a nabízet jim volnočasové aktivity. S postupem času se však začali více zaměřovat na přípravu dospělých na samostatný život. Cílem organizace je pomoci mladým lidem, kteří opouštějí dětské domovy, aby se stali sebevědomými a nezávislými lidmi. Snaží se rozvíjet jejich silné stránky, naučit je pečovat o sebe a své blízké a dát jim šanci na plnohodnotný život. (mimodomov.cz)

Statistická ročenka Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy za období 2021/2022 zmiňuje, že v této době bylo v České republice 138 dětských domovů ve kterých žilo 4247 klientů. Také tyto statistiky uvádí, že v tomto roce odešlo z dětských domovů 902 klientů z toho bylo 489 klientů od 15 let a výše. Mladí dospělí, kteří strávili své dětství nebo jeho část v zařízeních ústavní výchovy, mají nižší vzdělanostní ambice a během studia se jim dostává menší podpory v učení. Podle statistické ročenky ze stejné statistické ročenky z téhož roku je uvedeno, že bylo v dětských domovech 63 mladistvých, kteří studovali vyšší odbornou školu nebo vysokou školu. (MSMT.cz) V české republice je nejčastější důvodem umístění dětí pod ochranu orgánů sociálně-první ochrany nepříznivá sociální situace rodiny, což se týká více než 50 % všech případů. (Bittner, P. a kol., 2007, s. 72)

Již zmíněný výzkum, který byl uveden na stránce aktuálně.cz, proveden agenturou Ipsos se týká dětí z dětských domovů. Tento výzkum zjistil, že lidé, kteří opouštějí dětský domov a jdou do běžného života, nejsou často dobře připraveni na změnu. Chybí jim plán pro případ, že věci nevyjdou podle jejich představ, a také jim chybí dostatečné informace o tom, jak funguje život mimo dětský domov. Zároveň jsou silně fixováni na vychovatele a vychovatelky. Autoři tohoto výzkumu provedli hloubkové rozhovory se 27 mladými lidmi, kteří opustili dětský domov v posledních pár letech. Současně sledovali situaci v 13 různých zařízeních a zaměřili se také na stovku dospívajících, kteří mají být z dětských domovů propuštěni nejpozději do roka.

Téměř tři pětiny dětí opouštějících dětské domovy uvádějí, že mají představu o tom, jak by měl vypadat jejich první rok po odchodu. Jejich plány zahrnují hledání práce, bydlení a dokončení školy. Nicméně dvě pětiny z nich nemají žádný plán, jak postupovat v případě, že jejich představy selžou. Tento nedostatek plánu by mohl být jedním z důvodů, proč někteří klienti končí v bezvýhodné situaci poté, co opustí dětský domov. Více než polovina dětí opouštějících dětské domovy měla potíže s hledáním a udržením bydlení a bojovala s rizikem bezdomovectví. Třetina z nich se potýkala s finančními problémy a dluhy. Čtvrtina dotázaných se po odchodu z dětského domova zapojila do kriminálních aktivit, jako jsou krádeže, a několik z nich mělo zkušenosti s prostitucí. Pouze pětina dětí, které měly brzy opustit dětské domovy, nevyjadřovala obavy ohledně své budoucnosti. Zbytek z nich měl strach z mnoha věcí, včetně hledání práce a bydlení, možných dluhů, změny životního stylu, samoty a ztráty přátel. Obavy z budoucnosti se vyskytovaly u většiny opouštějících dětské domovy. Po odchodu z domova mladí nejvíce potřebovali střechu nad hlavou, získat práci, peníze a zařizování na úřadech.

Třetině pomohly neziskové organizace, čtvrtině přátelé, pětina dětský domov a sociální pracovníci z odborů sociální péče. Některým pomoc poskytli vychovatelky z domovů. Po opuštění dětských domovů byly pro klienty nejvíce potřebné střecha nad hlavou, práce, finance a řešení úředních záležitostí pro většinu mladých lidí. Třetina z nich dostala pomoc od neziskových organizací, čtvrtina od přátel, pětina od dětských domovů a sociálních pracovníků. Někteří z nich také dostali pomoc od vychovatelů z domovů. Většina dětí, které opustily dětský domov, se stýká s někým z rodiny přesněji 88 %, přičemž více než polovina se s nimi setkává častěji. Pětina z nich má špatný vztah s rodinou. Pokud potřebují pomoc, nejčastěji se obrací na vychovatele v domovech. Nicméně silná závislost na vychovatelích může být problémem po opuštění domova. Mnoho dětí spoléhá na pomoc z dětského domova při hledání bydlení, ačkoli neuvažovaly o kontaktování neziskových organizací. Pouze třetina z nich nakonec využila služby neziskových organizací nebo domů na půli cesty. Pětina dětí, které měly zajištěné bydlení po opuštění dětského domova, se na přechodnou dobu přestěhovala k příbuzným. Desetina dětí byla ubytována u příbuzných na delší dobu a další desetina si našla pronájem u přátel a známých.

Jen 13 % dotazovaných uvedlo, že má našetřené nějaké peníze na dobu po opuštění domova. Výzkum zjistil, že finanční gramotnost je slabší. Jen 35 % dětí vědělo, jaký je rozdíl mezi hrubou a čistou mzdou. Celkem 29 % netušilo, co je úroková sazba, vysvětlit ji zvládlo 36 %. Autoři uvádějí, že mnoho mladých lidí má problémy s hospodařením s penězi, protože v dětských domovech nebyli naučeni správně počítat s měsíčními náklady. Pouze dvě pětiny z těch, kteří opouštěli dětské domovy, byly schopny vysvětlit, co znamená zdravotní pojištění, zatímco pouze 12 % z nich rozumělo sociálnímu pojištění. Nízké vzdělání dětí, které vyrůstaly v dětských domovech, představuje pro ně velkou překážku při hledání práce. Podle zprávy se 71 % dotazovaných odcházejících

chystá získat výuční list, což je výrazně více než u průměrné populace (jen 29 %). Nejčastěji se děti z domovů připravují na povolání kuchaře, číšníka, zedníka, prodavače nebo ošetřovatele. Nicméně, 40 % respondentů uvedlo, že jejich vzdělání jim nevyhovuje. Skoro tři pětiny chtěly se školou pokračovat dál. Po opuštění domova tento záměr měla už jen desetina mladých. Podle autorů průzkumu roli hraje i fakt, že s výučním listem nemají už příliš perspektivu dalšího vzdělávání. (aktualne.cz)

3 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce

3.1 Teorie a metody sociální práce

V této kapitole nejprve charakterizují teorie a metody sociální práce. Dále představím případovou práci, její legislativní ukotvení, také využití v sociální práci. Zmíním se i o sociálním poradenství, behaviorální teorii i kognitivní teorii a také o těchto teoriích, jako jeden celku a to kognitivně-behaviorální teorii. A jako poslední zmíním metody KBT a to hraní rolí a nácvik asertivity.

Teorie a metody sociální práce jsou klíčovými prvky této vědecké disciplíny. V praxi sociálního pracovníka jsou teorie nezbytností, protože pomáhají uspořádat a systematicky řešit problémy, se kterými se klienti setkávají. Tyto teorie také nabízejí specifický postup a směr pro práci s klientem, což pomáhá sociálním pracovníkům lépe pochopit klientovy potřeby a pomoci mu dosáhnout cílů. V neposlední řadě teorie sociální práce usnadňují komunikaci mezi sociálním pracovníkem a klientem, což je klíčové pro úspěšné řešení problémů a dosažení pozitivních výsledků. (Novotná, 1992, s. 64) Teorie a metody sociální práce pomáhají sociálním pracovníkům získat ucelený obraz o situaci klienta. Tyto teorie a metody jsou také důležité pro formování profesní identity sociálních pracovníků. Obvykle se tyto teorie a metody studují na školách zaměřených na sociální práci nebo sociální politiku v kontextu sociální práce. V praxi se s nimi lze setkat pouze v rámci práce sociálního pracovníka, kde jsou nezbytné pro efektivní řešení problémů klientů.

Podle Navrátila (Navrátil, 2001, s. 15) poskytují tyto teorie a metody sociální práce určité nástroje k výkonu profese sociálního pracovníka: „Teorie sociální práce jsou jinými slovy teoriemi, které vybavují sociálního pracovníka návody na řešení problémů klientů a teorie klientova světa jsou často teorie psychologické, sociologické a poskytují sociálnímu pracovníkovi vysvětlení sociálních a psychologických jevů.“

3.2 Případová práce

Případový proces v sociální práci je dlouhodobou praxí poskytování sociálních služeb jednotlivým osobám. Tyto procesy byly zavedeny již v roce 2002, kdy byly vydány první standardy kvality, a později byly začleněny do přílohy vyhlášky č. 505/2006 Sb. Tedy jde o zavedenou a etablovanou součást praxe poskytování sociálních služeb. Případová práce v sociálních službách je zakotvena v zákoně o sociálních službách č.

108/2006 Sb. v § 62 a § 88 písm. f), kde jsou specifikovány povinnosti poskytovatele sociálních služeb v rámci případové práce a v kritériích standardů 1 b) (podmínky pro uplatnění vlastní vůle uživatele služby), standard 3, zejména 3b) (projednávání požadavků, očekávání a možností se zájemcem) standard 5, zejména kritéria 5b) a 5c) (plánování průběhu služby a hodnocení naplňování osobních cílů). Zákon o sociálních službách také umožňuje poskytovatelům vytvářet vnitřní metodiky a postupy pro proces případové práce v souladu se zákonnými požadavky a standardy kvality sociálních služeb. Kromě toho mohou být další aspekty případové práce upraveny v dalších souvisejících zákonech, jako je například zákon o rodině nebo zákon o sociálních dávkách. (Zákon č. 108/2006)

Případová práce v sociálních službách se zaměřuje na jednotlivce a snaží se porozumět jeho situaci a okolnímu prostředí, v němž jedinec žije. Tento přístup vychází z předpokladu, že hodnota jedince je nadřazená všemu ostatnímu a že každý jedinec si zaslouží být respektován a oceňován. Při provádění případové práce v sociálních službách se čerpá z různých teorií, jako jsou teorie socializace, malých skupin, biologie a endokrinologie. Důležitou součástí případové práce je také teorie rolí, protože jedinec je vždy součástí kulturního prostředí, ve kterém žije, a jsou mu přidělovány role, které ovlivňují jeho chování. Cílem pracovníka v sociálních službách je poskytnout pomoc klientovi v kontextu jeho životního prostředí, včetně institucí, které navštěvuje. (Matoušek, 2003, s. 67) Pro pochopení situace jedince je důležité také porozumět jeho rodinnému prostředí, kulturnímu a společenskému kontextu, v němž žije a působí. Tyto faktory mohou významně ovlivnit život jedince a jeho problémy, a proto je třeba je zohlednit při poskytování sociálních služeb. Případový pracovník má za úkol poskytnout klientovi potřebné informace a ujistit se, že jsou mu srozumitelné. Je důležité, aby pracovník zacházel s klientem respektujícím a přátelským způsobem, avšak zároveň by neměl nechat klienta ovlivňovat svými intervencemi. Je na pracovníkovi, aby vedl sociální intervenci a poskytoval klientovi potřebnou podporu a pomoc. (Matoušek, 2003, s. 67-68)

V kontextu případové práce u klientů v dětském domově se jedná zejména o práci s jednotlivcem za cílem změnit chování jedince, nebo řešit klientův problém. Případová práce je plánovaná, opakovaná a pravidelná. (Staníček, 2003, s. 21) Jestliže provádíme případovou práci je důležité s každým klientem vypracovat individuální plán, díky kterému můžeme pozorovat postup klienta a výsledky případové práce. (Matoušek, 2003, s. 70) Při sestavování pořadí problémů podle důležitosti by se v České republice mohl využívat přístup tzv. soustředěný cílový přístup z anglického task centered approach. Tento přístup má svůj původ v USA, ale lze jej uplatnit i v zemích, kde je sociální práce více pragmatická. Jeho podstatou je, že pracovník vytvoří seznam problémů, které klient vnímá jako zásadní a je ochoten se s nimi vypořádat. V tomto přístupu pracovník začne tím, že udělá sepsání návrhů a doporučení na řešení problémů a představí je klientovi.

Následně se zaměří na logické seskupení problémů do určitých kategorií. Vytvořené kategorie jsou následně prezentovány klientovi, který je může posoudit a uspořádat podle svého hodnocení důležitosti. Po seřazení okruhů klientem podle důležitosti, pracovník doplní nebo upraví seznam problémů, tak aby co nejvíce vyhovoval potřebám klienta. Během této fáze dochází k diskuzi mezi pracovníkem a klientem, která probíhá na základě šesti kroků daného modelu. První je stanovit, které problémy klienta nejvíce zatěžují, druhé, jaké problémy by měly, při jejich neřešení pro klienta nejtěžší důsledky a dále jaké problémy by měly naopak, v případě jejich řešení, pro klienta nejpríznivější důsledky. Ve čtvrté části se pracovník zajímá o to, jaké problémy mají pro klienta největší význam, dále jaké problémy by se dali řešit s nejmenším nasazením energie, času i jiných zdrojů a na závěr které problémy považuje v podstatě za neřešitelné nebo by vyžadovaly neobyčejné nasazení energie. Po vytvoření seznamu problémů a diskuzi o jejich důležitosti pracovník a klient společně vybírají dva až tři nejdůležitější problémy. Poté pracovník zohledňuje vliv klientova na proces řešení problému, aby se předešlo překážkám a omezení v řešení klientových potíží. (Řezníček, 1994, s. 43)

Tento proces může být pro klienta velmi užitečný, zejména v situaci, kdy má před sebou mnoho různých problémů a těžko se v nich orientuje. Spolupráce s sociálním pracovníkem mu umožní vybrat nejdůležitější problémy a zaměřit se na ně účinně. Pro mladé lidi, kteří opouštějí dětské domovy, je toto obzvláště důležité, protože se musí potýkat s mnoha komplexními rozhodnutími, která vyžadují odbornou pomoc. Do této odborné pomoci můžeme zařadit poradenství, které si více přiblížíme dále.

3.2.1 Sociální poradenství

Definice poradenství může znít takto „komplex poradenských služeb určených specifickým skupinám jedinců, kteří jsou znevýhodnění zdravotně nebo sociálně a jejichž handicap má dlouhodobý nebo trvalý charakter, vychází z poznatků lékařských věd, etiky, filozofie aplikované sociologie, sociální patologie, psychologických disciplín, speciální pedagogiky, kulturní antropologie, politologie a teorie i metod sociální práce – poznatky jsou analyzovány, syntetizovány, vyhodnocovány.“ (Ročňová a Dvořáková 2006, s.3) Definovat se dá však i mnoho kratší verzí, ale z mého pohledu také výstižně. „Poradenská pomoc by měla jedinci pomoci lépe pochopit vlastní životní situaci a vlastní životní úkoly, které před ním stojí“ (Hadj-Mousová, 2002, s.3)

Poradenství obecně znamená poskytování rady jedné osobě druhou, s cílem zlepšit vztah, řešit problém a podpořit interakci mezi nimi. Jde o vztah, kde jeden subjekt pomáhá druhému a vytváří prostředí pro vyrovnání se s problémy. Rada je klíčovým prvkem poradenství, neboť poskytuje informaci, která pomáhá člověku při rozhodování, směřuje ho a podporuje jeho jednání. Pomoc v poradenství sociální práce spočívá v udílení rad, návodů a informací. Tako provádění klienta sociální situaci pro něj zátěžové neboli

problematické s akcentem na zásah do vnějšího sociálního prostředí klienta. Také sblížení subjektivních potřeb klienta a podmínek pro jeho uspokojování. (Schneidrová, 2009, s. 10)

Poradenství rozlišujeme na základní a odborné. Základní sociální poradenství je poskytování informací osobám, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci a potřebují řešení. Je to základní činnost, kterou musí poskytovatelé sociálních služeb zajistit při poskytování všech druhů sociálních služeb, aby mohli plnit své povinnosti dle zákona. Odborné poradenství se vyznačuje přesně vymezenými funkcemi a pravidly, které určují role poradce a klienta v procesu interakce a komunikace. Poradenská činnost se zaměřuje na pomoc jednotlivcům, organizacím a institucím, kteří jsou v této interakci objektem poradenského působení. Cílem je aktivně vést klienta k řešení své nepříznivé situace, nikoliv mu pasivně poskytovat pomoc. To znamená, že poradce pomáhá klientovi spolupodílet se na řešení jeho situace. (Schneiderová, 2009, s.11). „K dosažení zlepšení nebo obnovy sociálního fungování je využíváno mnoho činností, sociálně-správní činnosti, sociálně právní poradenství, sociální diagnostika, sociální prevence a ochrana, sociální intervence, sociální koncepce, supervize, sociální management, výzkum a vědecká činnost, vzdělávání v sociální práci (Havrdová 1999, s. 153)

Jestliže se na poradenství podíváme z legislativní stránky nesmíme opomenout tyto skutečnosti. Sociální poradenství je jednou z činností sociálních pracovníků podle § 109 zákona o sociálních službách. Tato činnost se zaměřuje na pomoc lidem, kteří jsou ohroženi nebo již sociálně vyloučeni v důsledku sociálně deviantního chování a nepříznivé životní situace. Tento typ sociálních služeb se nazývá služby sociální prevence a jsou poskytovány státem, krajskými a obecními samosprávami, církvemi a církevními organizacemi a nestátními neziskovými organizacemi. Tyto služby se dělí na terénní a ambulantní, zaměřené pouze na vybrané oblasti potřeb klientů nebo nabízející komplexní řešení, na průběžnou nebo dočasnou spolupráci a na anonymní a neanonymní formy poskytování služeb. Podle zákona o sociálních službách, konkrétně podle § 92 písm. b), se tato skupina osob označuje jako lidé, jejichž způsob života může vést k narušení společenského řádu a ke konfliktům se společností. (Zákon č. 108/2006) Dále v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v §2 odst. 6 písmena a až d), který pojednává o osobách propuštěných z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, nebo po ukončení léčby chorobných závislostí, osoby propuštěné z psychiatrických nemocnic. Také osoby propuštěné ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech. Také osoby, které nemají uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsou osobami bez přístřeší. (Zákon č. 111/2006)

Z výše uvedených cílových skupin se nejvíce zajímám právě o osoby, které jsou propuštěné z ústavní výchovy a často se kvůli tomu ocitají v situacích, kdy stát nabízí prostřednictvím sociálního poradenství odbornou pomoc. Zároveň legislativně zajišťuje

oprávněný nárok na základní pomoc v jakékoliv rizikové situaci, což je právě odchod z ústavní péče a následné osamostatnění. Stát tím chce preventivně předejít případným problémům, které mohou nastat v rámci tohoto odchodu nebo jejich eskalaci. Tuto základní formu činností sociálního pracovníka zajišťují obce s rozšířenou působností při výkonu státní správy v přenesené působnosti. Po personální stránce to zajišťují sociální pracovníci – sociální kurátoři, kteří vytváří síť sociální prevence. Systém doplňuje sociální poradenství poskytované příspěvkovými organizacemi krajských a obecních samospráv, církevních organizací a v neposlední řadě nestátních neziskových organizací.

3.3 Behaviorální teorie

Za teoretický základ behaviorální terapie jsou tradiční považovány teorie klasického a operantního podmiňování a teorie sociálního učení. První zákonitosti procesů učení v živém organismu zformuloval ruský fyziolog I.P. Pavlov (1849–1936), který popsal tzv. klasické podmiňování. Dále vychází z teorie učení od Watsona, Hulla, Skinnera a další. Původní behaviorální teorie se opírá o několik předpokladů, které se týkají učení. Tyto předpoklady zahrnují názor, že živé bytosti se nenarodí s vrozenými pravdivými schémata o okolním světě a ani s přirozenými schopnostmi objektivně a bezchybně tento svět poznat a popsat. Lidé získávají poznatky o světě a nástroje k jejich získání pouze v procesu socializace a interakce s vnějším prostředím. Všechny naše vědomosti, kognitivní a racionální schopnosti, způsoby chování a jednání jsou tedy naučené. Procesy učení nových způsobů myšlení a chování se mohou lišit, ale obvykle jsou založeny na určitém způsobu podmiňování. Mezi základní formy podmiňování patří klasické a operantní podmiňování. Klasické podmiňování se vyskytuje tehdy, když je reakce na určitý podnět postupně utvrzována opakovanou expozicí dané situaci. Operantní podmiňování se snaží o posílení určitého druhu chování pomocí různých typů posilování, jako jsou odměny a tresty, a to s cílem utvářet požadované chování. (Matoušek 2013, s. 17)

3.4 Kognitivní teorie

Na rozdíl od behaviorální terapie vychází kognitivní terapie z intrapsychických procesů. To znamená, že kognitivní terapeuti se zabývají kognitivními procesy jako je paměť, myšlení, pozornost, vnímání, hodnocení, očekávání a také aktuálními problémy klientů. Beck ve své knize definuje tuto terapii takto: „Kognitivní terapie je aktivní, direktivní, časově omezený, strukturovaný přístup používaný k léčbě různých psychiatrických poruch (deprese, úzkost, fobie, bolesti atd.).“ (Beck a kol., 1979, s.3) Psychologové rozšiřují klasické metody učení používané v behaviorální terapii o tzv.

kognitivní učení. Příznivci kognitivního učení souhlasí s tím, že proces učení může být interpretován a sledován pomocí modelu P-O-R-N (podnět-organismus-reakce-následky), podle kterého je jedinec aktivním účastníkem procesu učení a ovlivňuje ho svým hodnocením, zkoumáním a porovnáváním s minulými zážitky a dalšími kognitivními procesy. V tomto modelu se vychází z toho, že učení není pouhým mechanickým procesem reakce na podněty z prostředí, ale zahrnuje i kognitivní procesy jedince, jako jsou myšlení, vnímání, paměť a hodnocení, které mají vliv na jeho chování a způsob, jakým se učí. (Praško, Možný, 1999, s. 41-42) Podle Kognitivní terapie není podnět sám o sobě určujícím faktorem pro vznik reakce, ale záleží na významu, který si jedinec přisoudí tomuto podnětu. To znamená, že stejný podnět může vyvolat různé reakce u různých lidí v závislosti na tom, jak si ho jedinec definuje a jak ho interpretuje. Kognitivní terapie se tedy zaměřuje na to, jak jedinci vnímají a interpretují své zkušenosti, protože to má klíčový vliv na jejich emoční reakce a chování. Rozvoj kognitivní terapie se nejčastěji připisuje dvěma významným osobnostem, a to Albertu Ellisovi (1913) a Aaronu T. Beckovi (1921). Přestože oba tito autoři vyvinuli své vlastní terapeutické přístupy nezávisle na sobě, existuje mezi nimi mnoho podobností. Jejich kognitivní terapie se zaměřuje na způsob, jakým jedinci vnímají a interpretují své zkušenosti, přičemž oba autoři považují tuto kognitivní reprezentaci za klíčovou pro vznik a udržení emocionálních obtíží. Ellisova Racionálně emotivní behaviorální terapie a Beckova Kognitivní terapie se také shodují v tom, že se zaměřují na změnu negativních myšlenkových vzorců a přesvědčení, které vedou k nezdravým emocionálním reakcím. (Norcross, Prochaska, 1999, s. 260)

3.5 Kognitivně – behaviorální teorie

Kognitivně-behaviorální teorie se skládá z různých poznatků a výzkumů týkajících se lidského chování, které spojují klasickou behaviorální teorii s moderní kognitivní vědou. Tato teorie zkoumá, jak faktory ovlivňují lidské chování a navrhuje postupy pro práci s klienty v pomáhajících profesích. Jejím cílem je identifikovat všechny empiricky ověřitelné faktory, které určují chování jedinců a následně na základě toho navrhnout účinné postupy v práci s klienty. (Matoušek, 2013, s. 17) Kognitivně – behaviorální teorie vychází z psychologických teorií učení. Tato teorie je jednou z nejčastějších a nejzkoumanějších forem psychoterapie. Jak vyplývá z názvu, kombinuje dva jednotlivé psychoterapeutické směry, a to kognitivní teorii a behaviorální terapii, které pocházejí z psychologických přístupů a opírají se o poznatky experimentální psychologie. Je zaměřena na dovednosti s cílem změnit maladaptivní emoční reakce změnou klientových myšlenek, chování nebo obojího. (Možný, Praško, 1999, s. 24)

Učení je trvalá změna v jedinci na základě zkušenosti s vnějším prostředím nebo vlastním jednáním. Behaviorální terapie a kognitivní věda společně tvoří teorii lidského chování, která klade důraz na empirické ověřování poznatků. Kognitivně-behaviorální terapie se zaměřuje na měření a pozorování různých projevů chování, aby se lépe porozumělo klientovým problémům a aby se našly účinné způsoby, jak je řešit. V oblasti sociální práce jsou často využívány různé techniky kognitivně-behaviorální terapie, jako je například analýza a úprava chování, trénink asertivity a racionálně emoční behaviorální terapie. (Matoušek, 2013, s. 18)

3.5.1 Trénink asertivity

Trénink asertivity je součástí kognitivně-behaviorální terapie, který se zaměřuje na specifické způsoby chování v komunikaci s ostatními lidmi. Jeho cílem je naučit lidi, jak se prosadit v rozhovoru bez vyvolání konfliktů a negativních emocí. Je vhodný pro lidi, kteří mají problémy s prosazováním svých názorů, ať už jsou příliš plaší nebo agresivní. Tento přístup se vyvinul ze behaviorální teorie a jeho počátky souvisejí s prací psychoterapeuta A. Saltera v 20. století. (Matoušek, 2013, s. 18)

Trénink asertivity zahrnuje praktikování verbálního i neverbálního chování v situacích, které klienti považují za problémové. Cílem tréninku je naučit klienty, jak se prosadit a vyjádřit své názory, aniž by vyvolali konflikty a negativní emoce. Desatero asertivních práv klientům pomáhá překonat překážky v komunikaci a cítit se schopněji hájit se. Asertivní práva umožňují klientům prosazovat své názory v souladu s etickými normami společnosti, a zároveň se efektivně bránit proti manipulaci a agresivním útokům. Komunikace může probíhat s osobami blízkými i neznámými, a pro úspěšné využívání asertivních technik je důležité, aby klienti měli pocit zodpovědnosti za své chování. (Matoušek, 2013, s. 18)

Trénink asertivity je sestaven z účinných technik, které se běžně užívají v sociální práci. Z těch nejznámější je nácvik vyjadřování pocitů, nácvik vyjádření nesouhlasu – umění říkat „ne“, technika stále se opakující zvukové smyčky, technika otevřených dveří, dotazování na podrobnosti či vyjádření žádosti o laskavost. (Matoušek, 2013, s. 18).

Z technik tréninku asertivity je možné vysvětlit dvě - "přeskakující gramofonová deska" a "technika otevřených dveří". Přeskakující gramofonová deska znamená opakování jedné formulace svého názoru, aby se nedalo omluvit. Tuto techniku lze použít v situacích, kde nechceme diskutovat a chceme si prosadit svůj názor, například při reklamaci vadného výrobku. Technika otevřených dveří znamená, že se komunikující osoba stáhne z cesty útočícímu jedinci a poskytne mu volný prostor k tomu, aby si mohl vybit své emoce. Tento přístup je projevem souhlasu, ale zároveň nezahrnuje rozvíjení tématu a neodpovídá na útoky, pouze se snaží uklidnit situaci vstřícností.

3.5.2 Hraní rolí

Metoda hraní rolí je účinná technika Kognitivně-behaviorální terapie pro změnu chování. Terapeut a klient stanoví cíle a připraví krátkou scénku. Klient si nacvičí nové dovednosti a terapeut mu pomáhá při vytváření pozitivního chování. Scénka by měla být oceněna a přehrána vícekrát, aby klient mohl vnést do svého projevu rady terapeuta a ostatních. Tato metoda je vhodná pro mnoho problémů a může být použita při práci s jednotlivcem nebo skupinou. (is.muni.cz)

Metoda hraní rolí umožňuje klientům vyzkoušet si různé situace, které jim dělají problémy nebo které ještě nezažili a mají z nich obavy. Tuto metodu lze využít zejména u klientů, kteří opouštějí dětský domov, protože osamostatnění s sebou přináší mnoho nových situací, které je nutné řešit. Tyto situace, jako jsou pracovní pohovory, návštěvy úřadů, vyřizování pojištění nebo podepisování smluv k novému bydlení, mohou klientům způsobovat nepříjemné pocity a obavy. Návěkem hraní rolí si však mohou tyto situace vyzkoušet a osvojit si je, což jim pomůže překonat strach a zvládnout je lépe.

4 Etické hledisko

Práce s adolescenty, kteří opouštějí dětský domov a přecházejí na samostatný život, vyžaduje zvláštní ohleduplnost a pečlivost. Zde jsou některé z etických zásad, které by měly být respektovány při práci s touto populací. Jako první z těchto zásad je respektování autonomie, klienti, kteří opouštějí dětský domov, mají právo na autonomii a samostatnost. Je důležité respektovat, jejich rozhodnutí a pomoc jim rozvíjet dvě vlastní schopnosti a dovednosti, které jim pomohou při budování samostatného života. Za druhé se jedná o respektování soukromí. Adolescenti mají právo na soukromí a důvěrnost. Je důležité chránit jejich soukromí a informace, které se týkají jejich osobního života. Třetí zásadou je nepoškozování. Je důležité zajistit, aby všechny interakce s adolescenty byly zaměřeny na jejich dobro a aby se nezpůsobovala žádná újma nebo zranění. To znamená, že by měly být dodržovány zásady, které pomáhají ochránit adolescenty před rizikovými situacemi, jako jsou např. zneužívání, diskriminace nebo násilí. Důležitou součástí je i zajištění kvality. Je důležité zajistit kvalitu poskytovaných služeb, aby se adolescenti dostali do nejlepší možné pozice při přechodu do samostatného života. To zahrnuje poskytování přiměřeného vzdělání, profesionálního poradenství a podpory v oblasti zaměstnání, bydlení a zdraví. Poslední zásadou, která se mi zdá důležitá v práci uvést je otevřenost a transparentnost. Je důležité mít otevřenou a transparentní komunikaci s adolescenty a umožnit jim vyjádřit své potřeby a přání. To umožní lépe porozumět jejich situaci a poskytnout jim relevantní podporu

5 Propojení tématu se sociální politikou

V této kapitole se budu věnovat propojení tématu se sociální politikou. A pak konkrétně Sociálnímu bydlení a politice nezaměstnanosti, kterou rozdělím na aktivní a pasivní.

Mladiství opouštějící dětské domovy potřebují podporu v různých oblastech a sociální politika může sehrát klíčovou roli v této podpoře. Je důležité poskytnout různé druhy podpory, jako jsou stipendia, programy na zlepšení zaměstnatelnosti, podpora pro bydlení, psychologická pomoc a další služby. Koordinace mezi různými institucemi a organizacemi, které se podílejí na poskytování pomoci mladým lidem v přechodu do samostatného života, je také důležitá. Cílem sociální politiky by mělo být zajistit, aby mladí lidé měli přístup ke všem potřebným zdrojům a službám, aby se mohli úspěšně integrovat do společnosti a získat nezávislost.

V České republice je státní politika vztahující se k mladé generaci zaměřena na vytváření podmínek pro růst a rozvoj dětí a mladých lidí, včetně jejich účasti na politickém a společenském dění. Dále se snaží podporovat funkce rodiny a aktivní participaci mladých lidí v společnosti. Jedním z hlavních cílů je preventivní ochrana před negativními vlivy na děti a mládež. Zásadou je odpovědnost státu i rodiny a jednotlivce, přizpůsobená jejich věku a stavu.

Stát podporuje mladou generaci pomocí opatření a programů, které pomáhají překonat překážky v rozvoji a řeší aktuální problémy, například dopady transformace ekonomiky. Trvalá podpora se zaměřuje na situace, kdy rodina selhává nebo kdy jsou jednotlivci postiženi zdravotními nebo jinými problémy. Součástí této podpory jsou různé iniciativy a programy, které umožňují mladým lidem aktivně se zapojit do politického a společenského života a plnit úkoly, které vyplývají ze státní politiky vůči mládeži. Nicméně, po opuštění dětského domova mladiství čelí mnoha výzvám, a proto je důležité, aby státní politika poskytovala trvalou podporu v různých oblastech, jako jsou stipendia, programy na zlepšení zaměstnanosti, podpora pro bydlení, psychologická pomoc a další služby. Je také důležité zajistit koordinaci mezi různými institucemi a organizacemi, které se podílejí na poskytování pomoci mladým lidem v přechodu do samostatného života. (MSMT.cz)

5.1 Sociální bydlení

Lidé opouštějící dětský domov se často potýkají s nejistotou ohledně svého bydlení a finanční situace. Mnozí z nich se ocitají v nevýhodné pozici, když nemají jasno ohledně nájmu a smluv a jsou tedy náchylní k podvodům. Z tohoto důvodu je důležité, aby tito

lidé měli přístup k podpoře a pomoci, aby se dokázali osamostatnit a zvládnout toto obtížné období.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) je klíčovým hráčem v oblasti sociální politiky, práce a služeb. Ty jsou důležité pro správné fungování sociálního bydlení a zahrnují prevenci ztráty bydlení, poskytování nocleháren, azylových domů a dalších sociálních služeb. Sociální práce a služby jsou nezbytné zejména pro lidi v hluboké bytové nouzi a s mnoha dalšími sociálními a ekonomickými problémy. MPSV také poskytuje sociální dávky na bydlení, jako jsou příspěvky na bydlení, doplatky na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) v nové spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) spolupracují na novém zákoně o podpoře v bydlení, který by měl zlepšit dosavadní bydlení pro lidi v bytové nouzi a rozšířit nájemní bydlení. Návrh zákona by měl být připraven do konce roku 2022 a schválen v roce 2024. Cílem zákona je pomoci lidem v bytové nouzi a zlepšit celkovou situaci v oblasti bydlení. V ČR existují dvě platné vládní koncepce týkající se sociálního a dostupného bydlení: Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025 a Koncepce bydlení ČR 2021+. (socialnibydeni.mpsv.cz)

Sociální bydlení poskytuje pomoc pro lidi, kteří jsou v bytové nouzi nebo ohroženi touto situací a pro ty, kteří mají vysoké náklady na bydlení vzhledem k příjmům. Tyto byty jsou často propojeny se sociálními službami a poskytují se pod zvláštními smluvními podmínkami. Při přidělování se zohledňuje individuální situace klientů a jejich potřeby. Kromě sociálního bydlení může být v rámci místního systému sociální pomoci poskytnuto krizové bydlení nebo ubytování. Tyto služby jsou určeny pro lidi v krizových situacích, jako jsou například násilí v rodině nebo ztráta bydlení v důsledku přírodních katastrof, mohou to však být i mladiství, kteří opouští dětský domov a jsou ohroženi bezdomovectvím. Krizové bydlení může zahrnovat azylové domy nebo speciální byty, které jsou k dispozici po dobu nejvýše jednoho roku. Cílem sociálního a krizového bydlení je poskytnout rychlou a efektivní pomoc lidem v nouzi a pomoci jim získat stabilní bydlení a zlepšit celkovou kvalitu života. Poskytování těchto služeb zahrnuje spolupráci s různými orgány a organizacemi, jako jsou obce, nevládní organizace a charitativní instituce, aby byla zajištěna co nejlepší podpora pro lidi potřebující pomoc. (socialnibydeni.mpsv.cz)

Také mnoho neziskových organizací poskytuje mladistvým možnost k bydlení v rámci startovacích či krizových bytů. O tomto tématu se zmiňuji ve své práci níže v rámci kapitoly o organizaci DEJME DĚTEM ŠANCI o.p.s. a projektu Pomoc mi do života.

5.2 Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti lze rozdělit na aktivní a pasivní. Pasivní politika zaměstnanosti pouze snižuje dopady nezaměstnanosti, například vyplácením podpor v

nezaměstnanosti, zatímco aktivní politika zaměstnanosti se snaží omezovat nezaměstnanost pomocí různých opatření. Úřad práce ČR a Ministerstvo práce jsou zodpovědné za realizaci aktivní politiky zaměstnanosti a spolupracují s dalšími subjekty v závislosti na situaci na trhu práce. K dosažení tohoto cíle využívají aktivní politika nezaměstnanosti řadu nástrojů, které mají pomoci nezaměstnaným lidem najít si práci, zejména těm, kteří patří do problémových skupin. Tyto nástroje mohou využívat osoby, které jsou registrované na úřadu práce. (uradprace.cz)

5.2.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti se zaměřuje na snižování nezaměstnanosti pomocí různých nástrojů a opatření. Mezi nejvyužívanější nástroje patří veřejně prospěšné práce, které poskytují časově omezené pracovní příležitosti pro nekvalifikované a problémové uchazeče o zaměstnání. Pro mladistvé to může být jedna z prvních pracovních příležitostí a možností si vydělat první peníze. Mohou tímto způsobem získat čas pro další rozhodnutí, jakým směrem se vydají, a přitom budou mít aspoň nějaký finanční příjem. Dalším důležitým nástrojem je rekvalifikace, která umožňuje získat nebo rozšířit kvalifikaci pro získání zaměstnání. Rekvalifikace se přizpůsobuje požadavkům trhu práce a struktúře pracovních míst. Rekvalifikace je velmi důležitá, jelikož otevírá dveře mladistvým lidem po opuštění dětského domova. Dostávají tak možnost udělat si rekvalifikaci v oblasti, která je bude bavit, anebo jim také přinese větší uplatnění na trhu práce. Aktivní politika zaměstnanosti, také zahrnuje poradenství, podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením a cílené programy pro řešení zaměstnanosti. Cílem těchto opatření je zvýšit možnosti osob uplatnit se na trhu práce. (uradprace.cz)

5.2.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti je teoretický pojem, který se již nevyskytuje v aktuálních právních předpisech a používá se spíše pojmu státní politika zaměstnanosti. Tato politika se zabývá poskytováním hmotného zabezpečení pro nezaměstnané a zajišťuje pomoc těm občanům, kteří se v důsledku svých nízkých příjmů řadí do kategorie sociálně slabších. Pasivní politika zaměstnanosti je méně účinná než aktivní politika zaměstnanosti, stále vyžaduje vysoké finanční náklady. Zatímco aktivní politika se snaží omezit nezaměstnanost a snižovat ji, pasivní politika se zaměřuje na zmírnění důsledků již vzniklé nezaměstnanosti prostřednictvím podpor v nezaměstnanosti. Existuje však riziko, že pokud sociální dávky v době nezaměstnanosti překonají příjem z práce, může to vést ke ztrátě motivace najít si zaměstnání. V důsledku toho stát od roku 2009 přijímá opatření k omezení zneužívání těchto dávek. (Krebs, 2010, s.327–328) Podle Haláskové

se v České republice pasivní politika zaměstnanosti zaměřuje převážně na poskytování finanční podpory a rekvalifikace nezaměstnaných občanů. Tímto způsobem stát zajišťuje ochranu příjmu pro ty, kteří ztratili zaměstnání, a pomáhá jim získat nové pracovní dovednosti, aby se mohli snáze vrátit na trh práce. (Halásková, 2008, s. 59)

Pasivní politika zaměstnanosti není tedy pro odcházející klienty řešením, ale dává jim chvilku možnost k tomu, aby se mohli postavit na vlastní nohy. Také to může zajistit zdroj příjmu, který je pro tyto klienty velmi důležitý, často totiž právě finance jsou hlavním důvodem špatného startu do samostatného života. Riziko však je, že se právě tyto mladí s touto podporou uspokojí a ztratí zájem o hledání zaměstnání a dosažení lepší pozice ve společnosti.

6 Legislativní zakotvení

V tomto legislativním zakotvení se budu věnovat úmluvě o právech dítěte, také evropské úmluvě a výkonu práv dětí, právní úpravu péče o děti v České republice a jako poslední ústavní výchovu.

V České republice existuje mnoho dětí, které kvůli různým důvodům nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině. Tyto důvody mohou zahrnovat rozpad rodiny, nevytvoření rodiny nebo nevyhovující podmínky pro výchovu dítěte. V takových případech je stát zodpovědný za péči o tyto ohrožené děti. Toto zajišťuje mezinárodní smlouvy a právní předpisy v České republice. Mezinárodní smlouvy, které jsou uvedené níže jsou v české republice zavázané na základě článku 10 Ústavy ČR. Stanoví-li smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva

6.1 Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte je klíčovým dokumentem v oblasti práv dětí. Byla přijata v listopadu 1989 na zasedání OSN a vstoupila v platnost v září 1990. Tento dokument ukládá státům povinnost, aby při všech činnostech týkajících se dítěte braly v úvahu jeho zájmy jako prioritu. Dítě má právo na svobodné vyjádření svého názoru ke všem záležitostem, které se ho týkají. Stát má povinnost chránit děti před násilím a špatným zacházením ze strany rodičů nebo jiných osob a zavést vhodné sociální programy na prevenci násilí a pomoc obětem. Stát má také povinnost zajistit vhodnou náhradní rodinnou péči nebo umístění v příslušném zařízení pro děti, které přišly o rodinné prostředí. Dítě umístěné do péče příslušných orgánů na výchovu nebo léčení má právo na pravidelné hodnocení svého umístění. Stát má rovněž povinnost poskytnout vhodné léčebné prostředky a zabezpečit zotavení a znovu začlenění do společnosti pro děti, které se staly obětí ozbrojených konfliktů, mučení, zanedbávání, zneužívání nebo vykořisťování. (Sdělení č. 104/1991 Sb.)

6.2 Evropská úmluva o výkonu práv dětí

V České republice existuje Úmluva o procesních právech dítěte, která je méně známá než Úmluva o právech dítěte, ale stejně důležitá. Tato úmluva byla publikována pod č. 54/2001 Sb.m.s. a vstoupila v platnost v roce 2001. Cílem této úmluvy je chránit práva dětí v soudních řízeních a usnadnit jim proces výkonu těchto práv. Soud musí zajistit, aby dítě bylo řádně informováno o soudních řízeních, které se ho týkají, a aby

mohlo vyjádřit svůj názor, který se musí brát v úvahu. Pokud dítě má dostatečnou schopnost chápat situaci, soud musí mu poskytnout všechny informace. Kromě toho ten, kdo dítě zastupuje, má povinnost dítěti zprostředkovávat informace a vysvětlovat mu důsledky soudních rozhodnutí a zajistit, aby jeho názor byl soudem vzat v úvahu. (Zákon č. 54/2001)

6.3 Právní úprava péče o děti v České republice

Prvním ze zákonů, které považuji za důležité zmínit je zákon 94/1963 Sb. O rodině. Je to základní dokument upravující péči o děti. Zákon upravuje vztahy mezi dětmi a rodiči, také upravuje povinnosti rodičů k dětem, stejně tak povinností dětí k rodičům. Dále také upravuje možnosti pozastavení, či odebrání rodičovských práv a umístění dítěte do náhradní rodinné péče. (Zákon č. 89/2012)

Druhým se zákonů je zákon 359/1999 Sb. O sociálně-právní ochraně dětí. Tento zákon se zabývá sociálně-právní ochranou dětí, kterým rodiče zemřeli, nebo neplní rodičovské povinnosti či zneužívají rodičovských práv. Uděluje povinnosti obcím a okresním úřadům ve sledování péče o dítě. Věnují se také osvojením a pěstounskou péčí. Jsou zde také zmíněna práva a povinnosti, které se týkají odchodu mladých dospělých z dětských domovů do společnosti. (Zákon č. 359/1999)

Třetím zákonem je zákon 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Tento zákon patří mezi nejdůležitější v problematice ústavní a ochranné péče. Zákon se zaměřuje na úpravu existence těchto zařízení, jejich organizaci, práva a povinností dětí, stejně tak jako normální život dětí v těchto zařízeních. Můžeme říct, že je v tomto zákoně okrajově hovoří o odchodu mládeže z dětského domova. (Zákon č. 109/2002)

6.4 Ústavní výchova

Podle autorky Sychrové ústavní péče zahrnuje jakýkoliv typ nerodinného umístění dítěte, o kterém rozhoduje soud, popřípadě se také může stát, že o umístění dítěte mimo domov požádají rodiče. (Sychrová 2014, s. 41) Ústavní výchova plní ochrannou, nápravnou a výchovnou funkci s cílem chránit zájmy dítěte. Pokud je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena, nebo pokud rodiče nemohou zabezpečit řádnou výchovu dítěte z důvodů jako vážná nemoc, invalidita, dlouhodobá nepřítomnost nebo smrt, soud může nařídit ústavní výchovu. Existuje mnoho důvodů vedoucích k tomuto rozhodnutí, včetně duševních onemocnění dítěte. Řízení o nařízení ústavní výchovy může být zahájeno i bez návrhu okresního úřadu a soud může rozhodnout o odebrání dítěte jako v předběžném opatření, pokud je jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohrožen. Soud

musí o návrhu rozhodnout bezodkladně a nejpozději do 24 hodin poté, co byl podán (Matoušek, Kroftová, 1998. s. 157)

Jestliže se prokážou opravdu důležité důvody může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení osmnáctého roku. Soud rozhoduje o ústavní výchově rozsudkem v prvním stupni okresního soudu, který jedná a rozhoduje jako samosoudce. Před nařízením ústavní výchovy má soud povinnost prozkoumat, zda není možné zajistit náhradní rodinnou péči, která má přednost před ústavní výchovou. Pokud pominou důvody pro ústavní výchovu nebo lze dítěti zajistit náhradní rodinnou péči, soud může ústavní výchovu zrušit. Ústavní výchova není trestním opatřením, ale výchovným opatřením v souladu s rodinným právem. (Večerka a kol. 200, s. 51-52)

7 Analýza potřebnosti projektu

7.1 Ústavní výchova a její důsledky

„Ústav je světem pro sebe, ostrov soběstačného řádu, v němž je život omezený a předvídatelný vůči okolnímu sociálnímu prostředí. Ústav je spjat se třemi archaickými lidskými zkušenostmi: zkušeností rodiny, zkušeností obce a zkušeností vyobcování. Zkušeností obce a rodiny je společný zážitek domova.....Ústav je vždy pokusem o umělý domov, azyl.....Třetí archaickou zkušeností, protichůdnou, je vyobcování. Tato zkušenost je negativem předchozích dvou. Právo patřit do obce a do rodiny může člověk ztratit a může být vyhnán do sféry neznáma, chaosu. Tam může se stejně postiženými vytvořit miniaturní komunitu, která s původní obcí komunikuje minimálně“ (Mühlpachr, 2001, s.33)

Jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena, či z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu. Za jiné závažné důvody můžeme považovat vážnou nemoc rodičů, pro kterou se nemohou postarat o dítě, invaliditu rodičů nebo dítěte, dlouhodobou nepřítomnost rodičů z různých důvodů. Tyto důvody mohou být smrt rodičů, vazba či nástup do výkonu trestu. Důvody umístěny mohou být i na straně dítěte, například jeho duševní porucha. Ústavní výchova plní funkci preventivní, nápravnou, či výchovnou s akcentem na ochranu zájmu dítěte. (Matoušek, Kroftová, 1998, s.157) Dětský domov smí přijímat děti od 3 do 18 let. Mohou v tomto zařízení zůstat až do dovršení zletilosti, jestliže se soustavně připravují na budoucí profesi, lze jim pobyt prodloužit do 26let. Pokud chce klient zůstat v zařízení i po dovršení osmnáctého roku. Je od něj vyžadováno uzavřít se zařízením smlouvu, zakládající nárok na tzv. pobyt na dohodu. Klient však musí splňovat podmínky soustavné přípravy na budoucí povolání, jestliže tak není nebo přestane studovat, nárok na plné zaopatření zaniká.

Obvykle mezi 18 a 26 lety opouští klienti dětské domovy, které se snažily celou dobu jejich pobytu nahradit biologickou rodinu se všemi jejími přirozenými funkcemi. Pobyt v těchto zařízeních může být různě dlouhý a pro klienty může být náročné začlenit se do společnosti. Pro klienty představuje důležitý krok osamostatnění, který přináší nové výzvy. Děti vyrůstající v rodinách mají v této situaci obvykle více podpory a mohou se obrátit na někoho, když se jim tento krok nedaří. Na rozdíl od nich děti z ústavní výchovy tuto podporu nemají. Vyrůstání v biologické rodině poskytuje mnoho výhod, včetně lepší motivace a podpory při studiu, což vede k vyššímu vzdělání a lepšímu uplatnění na trhu práce. Je tedy jasné, že příprava na samostatný život je klíčová pro úspěšné začlenění dětí z dětských domovů do společnosti. Bohužel, tato příprava není dostatečně zdůrazňována

v odborných kruzích ani v české legislativě. Dětské domovy se tak spoléhají na své vlastní intuice, odhady a zkušenosti, protože chybí jasná legislativní opatření a jednotný metodický postup. Vzhledem k absenci konkrétních informací o úspěšných procesech však existuje velká mezera v této oblasti. V Česku neexistuje mnoho výzkumů zaměřených na téma odchodu dětí z ústavní péče, avšak můžeme zmínit studii od autorky jako je (Hanková, Kormaňák, 2015) Programy, které pomáhají dětem z dětských domovů při přechodu do samostatného života, jsou organizovány především neziskovými organizacemi. Ty však nemají dostatečné zdroje na to, aby pokryly všechny regiony a všechny odcházející klienty ze zařízení. Dalším problémem je špatná informovanost dětských domovů o dostupných programech těchto organizací.

7.2 Rizika ústavní péče

Ústavní péče si sebou nese hned několik rizik. Matoušek uvádí, že „nejzávažnějším rizikem dlouhodobého pobytu v ústavu je tzv. hospitalismus, tedy stav dobré adaptace na umělé ústavní podmínky doprovázeny snižující se schopností adaptace na neústavní „civilní“ život.“ (Matoušek, 1997, s.118) Není to však jediné riziko spojené s ústavní péčí za další považujeme Absenci harmonického rodinného prostředí, psychická deprivace, nedostatečná socializace, nižší vzdělání u dětí v dětských domovech a již nastíněný syndrom ústavní závislosti. Všechny tyto níže zmíněná rizika mohou mít velký vliv na stávající i budoucí život klientů. Nejsou vůbec nápomocné k tomu, aby adolescent měl připravenou pevnou půdu pod nohama, jakmile nastane situace opuštění dětského domova. Přijde mi tedy nezbytné tyto rizika, alespoň přiblížit, protože mohou hrát velkou negativní roli v budoucím vstupu jedince do samostatného života.

7.2.1 Absence harmonického rodinného prostředí

Děti vyrůstající v ústavní péči trpí nedostatkem citové a psychické podpory, což může mít negativní dopad na jejich zdraví a sociální interakce. Bezpečný domov a rodičovská přítomnost jsou klíčové pro zdravý vývoj dítěte. Prevence odchodu dětí z rodin a podpora láskyplného prostředí jsou důležité.

Matoušek zmiňuje, že „Stálá přítomnost vysoce citově angažovaných rodičů je dnes považována za nepostradatelnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte. Další takovou podmínkou je bezpečí domova jako stabilního a chráněného prostředí. Oboje může dítěti poskytnout jen rodina, a to nezastupitelně.“ (Matoušek, 1997, s.8)

Děti vyrůstající v dětských domovech mají mnohdy zkreslenou představu o životě ve společnosti, jelikož neměli šanci poznat život ve fungující rodině, která představuje základ společnosti. Kořa uvádí, že vidí rodinu jako zprostředkující skupinu mezi jedincem a společností. (Kořa, Jedlička, 2004 s.38). Dětský domov se zásadně liší od rodiny z několika hledisek, jak ukazuje pohled pana Matějčka. V rodině existuje vzájemná závislost, kdy rodiče uspokojují potřeby dítěte a naopak, což v dětském domově není tak patrné. Citové vztahy jsou v rodině trvalejší a hlubší než v dětských domovech, kde péče bývá poskytována jen do určitého věku a s proměnlivým počtem klientů. Rodina také poskytuje dětem vzory pro společenský život, což není jen o učebnicích. (Matějček, 1992, s. 31) Vychovatelé v dětských domovech nemohou nahradit dítěti rodinu. Dítě by zde mělo být umístěno jen na přechodnou dobu, než se bude moci vrátit do své biologické rodiny nebo bude možné umístění v jiné formě náhradní rodinné péče. Jinou formou mám na mysli dětské vesničky, pěstounskou péči a v tou nejideálnějším případě osvojení.

7.2.2 Nedostatečná socializace

Jedním z klíčových faktorů ovlivňujících, jak se jedinec začlení do společnosti, je socializace. Tato socializace představuje postupné a průběžné včleňování jedince do společnosti, kde se učí různým sociálním dovednostem a formuje svou osobnost. Kořa ve svých výzkumech uvádí, že socializace se skládá z různých vnějších podnětů, jako je výchova a interakce s okolím, včetně všech objektů, které nás obklopují. „Zprvu bezmocné dítě je socializací postupně přeměňováno ve více či méně informovanou bytost a je vedeno k tomu, aby dosáhlo jisté míry kooperace, tj. sounáležitost a spolupráce s druhými lidmi.“ (Jedlička 2004, s.15-16)

Z toho vyplývá, že socializace dětí v dětských domovech představuje velkou výzvu. Děti v ústavní péči jsou vystaveny úplně odlišným vzorcům chování než děti, které vyrůstají v plně fungujících rodinách. Mnoho z těchto dětí prošlo několikaletým vývojem v dysfunkčních rodinách, než se dostaly do ústavu, kde se setkávají s problematickými dětmi, kteří jim mohou nastavovat špatné vzorce chování. V důsledku toho mají tyto děti omezený přístup k pozitivním sociálním modelům a je mnohem těžší je začlenit do společnosti a podpořit jejich sociální a emoční vývoj. Keller míní, že „jedinci, u kterých neproběhla uspokojivá socializace, nejsou schopni vstupovat do běžných interakcí s druhými členy skupiny, nedokáží respektovat normy běžného soužití a zapojovat se do kolektivních akcí.“

7.2.3 Nižší vzdělání u dětí v dětských domovech

Úspěch ve vzdělání u klientů z institucionální výchovy je považován za jeden z klíčových faktorů dalšího životního faktoru. Mladí dospělí, kteří strávili své dětství nebo jeho část v zařízeních ústavní výchovy, mají také nižší vzdělanostní ambice a během studia se jim dostává menší podpory v učení. Podle statistické ročenky MŠMT v roce 2021/2022 bylo v dětských domovech 63 mladistvých, studujících VOŠ nebo VŠ. Právě nižší vzdělání je považováno za jeden z rizikových faktorů úspěšné integrace do společnosti, a hlavně na trhu práce.

Výzkum v ČR (např. Vlach 2017, s. 72-84, Myšková 2015, s.63-68) uvádí, že mladiství, kteří strávili buď celý svůj mladiství život nebo jeho část v ústavním zařízení dosahují nižší životní úrovně, nižšího vzdělání, vyšší nezaměstnanosti a dávají přednost méně kvalifikovaným zaměstnáním či studijním oborům. Nízká kvalifikace nemusí vždy být jediným důvodem práce v méně kvalifikovaných zaměstnáních. Existuje několik faktorů, které mohou ovlivnit budoucí uplatnění jedince. Je třeba mít na paměti, že děti, které se dostávají do dětských domovů, přicházejí z různých prostředí a rodin, kde může být vzdělání opomíjeno nebo podceňováno. Tyto děti mohou mít různé nedostatky ve znalostech a dovednostech, které jsou potřebné k úspěšnému absolvování formálního vzdělání. Tyto nedostatky mohou vést k horšímu vzdělávacímu prospěchu a snížení motivace k vzdělávání.

Další rolí zde může hrát fakt, že děti je v dětských domovech velké množství a není v silách pracovníků věnovat se individuálně každému dle jeho potřeb. Jedním z důvodů je také to, že dětské domovy vysílají děti na učební obory blízké danému dětskému domovu. Protože je to pro daný domov snadné jako po finanční tak i logistické stránce. Neúspěch souvisí také s faktem, že tyto děti nemají za dobrý studijní průměr, žádnou motivaci například v podobě pochvaly od rodičů. Jiné je to však u dětí, které rodinu navštěvují na víkendy či prázdniny. Tyto děti mají mnohem vyšší ambice, mají totiž možnost se pochlubit rodičům dobrými známkami a také se mají pro koho snažit.

7.2.4 Syndrom ústavní závislosti

Syndrom ústavní závislosti způsobuje nedůvěru vůči společnosti, která umístila klienta do dětského domova, a pocity křivdy. Často se kritizují dětské domovy za nedostatečnou simulaci skutečného života. Když klient opouští dětský domov, často se dostává do situací, se kterými se dříve nesetkal nebo které za ně řešil někdo jiný. Mladí lidé z dětských domovů nejsou zvyklí spoléhat se na sebe, protože nikdo je nepřipravil na samostatnost. Tento syndrom také vede ke závislosti na dalších sociálních službách a podpoře.

Spjatý je s tím i fakt, že pro dítě v ústavu je velmi těžké vytvořit si pevný citový vztah s pečující osobou. Nepomáhá tomu ani rozdělení do tzv. rodinných skupin, kde může být maximálně 8 dětí. S takovou skupinou pracuje jedna vychovatelka na směně, což způsobuje časté střídání personálu. „V zařízení trvalé kolektivní péče je dítě izolováno od podnětů, které přináší život v rodině a je vystaveno jisté monotonii podnětů smyslových i sociálních.“ (Langmeier, Matějček, 2011, s.79)

7.3 Příprava dětí na odchod z dětského domova

Institucionální výchova by měla zjistit, aby veškeré aktivity, které se dělají, by měly vést ke kvalitní přípravě dětí na jejich budoucí odchod ze zařízení. Neměly by se dělat rozdíly dle věku, k přípravě dětí by mělo docházet v každé věkové skupině. (Běhounková 2012, s. 151) Jak již jsem zmiňovala výše děti z dětských domovů většinou nedosahují vysokoškolského vzdělání. Dochází tedy ukončení pobytu, buď dovršením osmnáctého roku nebo ukončení střední školy. Po odchodu je čeká velká spousta neznámých a dostávají se do problémů, zejména v těchto oblastech. (Běhounková, 2012, s.158)

- Ekonomická nesamostatnost, právě tato oblast je velkou slabinou při hledání adekvátního bydlení. Mladým lidem chybí praktické informace o tom, jak to chodí v běžném životě, často neví, na jakou organizaci se mohou obrátit s pomocí.
- Sociální nepřipravenost ta souvisí se vzděláním nižšího stupně. Zde se odráží závislost na vychovatelkách z dětských domovů, které problémy řešily za klienty. Mladí lidé tak mají potíže při hledání vhodného zaměstnání a také při řešení různých problémů, které běžný život obnáší.
- Absence emocionální podpory, která souvisí s nedostatečnou ochranou před biologickou rodinou nebo partou.

Příprava probíhá často prostřednictvím terapeutické výchovné činnosti. U dětí, které jsou v rozmezí 15–26 let se příprava stále více aktualizuje. Existují programy, které se snaží rozvíjet praktické dovednosti a znalosti, které jsou velmi důležité pro jejich budoucí život, také jsou více zaměřené na cíle jedince. (Běhounková, 2012, s. 152)

Příprava dětí na odchod z dětského domova se dá rozdělit do tří fází: přípravné, přechodné a fáze samostatnosti. V první fázi se zaměřujeme na přípravu bydlení a vzdělání a vytváříme pozitivní vztah mezi dětským domovem a klientem. V druhé fázi se soustředíme na rozvoj dovedností potřebných pro samostatný život a seznamujeme dospívajícího s nabídkou sociálních služeb. V poslední fázi se snažíme připravit dítě co nejlépe ve všech oblastech, které ovlivňují samostatný život. Důležitá je pravdivá informovanost klienta a zbavení ho odpovědnosti za selhání. (SKP-CENTRUM, o.p.s. 2019, s. 55–57)

7.4 Odchod dětí z dětského domova

Mladí dospělí, kteří byli jako děti nebo mladiství odebráni z biologických rodin a umístěni do péče mimo domov, jsou vysoce ohroženi nízkou úrovní vzdělání, nezaměstnaností a také závislosti na dávkách systému sociální pomoci. Tyto nepříznivé výsledky mají pak dopad na zdraví, bydlení a také kriminální chování jedinců. (Gypen, Vanderfaillie, de Maeyer, Belenger & van Holen, 2017, s. 76) Přibližně polovina těchto mladých lidí bude pravděpodobně čelit znepokojivým výsledkům různého stupně, charakterizovaných výše uvedenými problémy, zatímco druhá polovina se s tímto nelehkým úkolem popasuje dobře. Bude se aktivně účastnit vzdělávání a práce (Courtney, Hook, & Lee, 2012, s. 18)

Děti, které vyrůstají v dětských domovech, často postrádají dovednosti a návyky, které by jinak získali od svých rodin. Když opouštějí dětský domov, často se cítí izolovaní a nepřipravení na samostatný život. To je zvláště těžké pro adolescenty, kteří mohou mít nereálná očekávání a představy, které se ne vždy shodují s realitou. Mezinárodní výzkumy ukazují, že mladí lidé po odchodu z náhradní péče jsou nejvíce ohroženi sociálním vyloučením ze společnosti. To znamená, že jsou často bez přístupu k dostupnému bydlení, zaměstnání, vzdělání a zdravotní péči. Současný systém nabízí přípravné programy pro mladé dospělé, které probíhají během pobytu v dětských domovech, a bytové jednotky, které se snaží napodobovat domov. Dítě je podporováno v přebírání odpovědnosti za denní povinnosti a učí se zvládat životní situace. Výzvou však zůstává, jak připravit děti na těžké situace a zvládání financí, plánování volného času, správu bankovního účtu a orientaci v pojištění. Při odchodu z zařízení by měly děti získat kontakty na osoby, které jim mohou pomoci při řešení náhlých nebo krizových situací. (SKP-CENTRUM, o.p.s. 2019, s. 6–10)

Velká veřejnost si myslí, že do dětského domova děti přichází jen jako nechtěná miminka a nikdy svojí biologickou rodinu nepoznají. Často tomu však tak není a děti se dostávají do zařízení po 10 roku života a svojí rodinu si dobře pamatují. Je tedy velmi časté, že po odchodu dítěte ze zařízení jej zkontaktuje jeho rodina. Velmi smutné na tom je, že převážně důvod ke kontaktu jsou peníze. Rodiče se dozví, že dítě má založený svůj účet a podobu pobytu mu tam zařízení nebo on sám ze své vůle naspořil nějaké peníze. K dítěti jsou rodiče velice milí, nabídnou mu, že se může vrátit zpět do rodiny, ale jakmile jej o všechny peníze oberou, stává se pro něj nepotřebným a zažije další odmítnutí. (Hympl, Cehl 2013, s.15-16)

7.5 Neziskové organizace

Důležitou součástí v procesu přípravy a následného opuštění dětského domova jsou již výše zmíněné neziskové organizace. Tyto organizace často poskytují podporu v mnoha oblastech, jako je bydlení, zaměstnání, vzdělání a osobní rozvoj. Pro mladé lidi, kteří opouštějí dětské domovy, může být přechod do samostatného života velmi náročný a stresující. Často se setkávají s řadou výzev, jako je hledání práce, placení nájmu, zvládnutí financí a řešení osobních problémů. Tyto organizace mohou poskytnout praktickou a emocionální podporu, aby pomohly adolescentům v této obtížné fázi života.

Neziskové organizace mohou také pomoci těmto adolescentům najít stabilní a bezpečné bydlení, což může být klíčové pro jejich úspěch v dalším životě. Dále mohou poskytnout poradenství ohledně vzdělávacích a profesionálních možností a pomoci adolescentům získat potřebné dovednosti a znalosti pro dosažení úspěchu. Kromě toho mohou neziskové organizace pomoci těmto adolescentům najít podporu v rámci komunity a rozvíjet zdravé vztahy s lidmi, kteří jim mohou být oporou. Tyto organizace také mohou pomoci adolescentům získat vědomosti a dovednosti potřebné pro zvládnutí emocionálních problémů, jako je úzkost, deprese a stres.

Celkově lze tedy říci, že neziskové organizace, které pomáhají adolescentům opouštějícím dětské domovy, jsou velmi důležité. Poskytují podporu v mnoha oblastech a mohou pomoci těmto mladým lidem dosáhnout úspěchu a stabilního života.

7.5.1 DEJME DĚTEM ŠANCI o.p.s.

Nezisková organizace DEJME DĚTEM ŠANCO o.p.s. je právě jednou z neziskových organizací, která se zajímá o mladé klienty. Tato organizace se rozhodla pomoci dětem a mladým lidem z dětských domovů pomoci s přípravou a vstupem do samostatného života. Poskytují komplexní pomoc dětem. Spolupracuje s 50 dětskými domovy ve všech 14 krajích ČR. V projektech mají průběžně zařazeno více než 250 dětí.

U této organizace mě nejvíce zaujal projekt s názvem **Pomoz mi do života**. Cílem tohoto projektu je usnadnit dětem start do samostatného života. Projekt je specializován zejména na mladé lidi opouštějící dětský domov po dosažení osmnáctého roku nebo po dokončení studia. Nabízí také podporu při studiích a přípravu na budoucí povolání. Projekt se skládá ze tří nezávislých částí. První částí je stipendijní program, druhou startovací byt a třetí startovací balíčky.

Stipendijní program

Program "Pomoc mi do života" umožňuje dětem pokračovat ve studiu bez ohledu na jejich talent. Kryje náklady na školné, ubytování, cestování, školní pomůcky, prospěchové studium, motivační stipendium, kurzy a nájemné ve startovacích bytech. Cílem programu je

pomoci dětem vyrůstajícím v dětských domovech, zejména těm, kteří ukončili základní vzdělání a mají před sebou výběr střední školy nebo učiliště. Motivační stipendium ve výši 5 000 Kč je určeno pro děti, kteří mají snahu dokončit své studium a zůstat v domově až do jeho ukončení. Díky tomuto stipendiu mají studenti větší šanci na úspěšné uplatnění na trhu práce a na samostatný život jako dospělí jedinci. Každý zájemce o stipendijní program musí vyplnit přihlášku, motivační dopis a dostat doporučení pracovníka dětského domova. Dvakrát ročně se konají víkendová setkání na semináři s volnočasovými aktivitami, aby si studenti navzájem lépe porozuměli a získali vzájemnou důvěru. Studenti jsou podporováni a mohou se na pracovníky programu kdykoliv obrátit s žádostí o radu nebo pomoc.

Startovací a krizový byt

Díky finanční podpoře od skupiny KABÁT nyní organizace poskytuje dětem z dětských domovů dlouhodobý pronájem bytu blízko organizace, což umožňuje pomáhat a kontrolovat, zda plní své nájemní povinnosti. Byt najde uplatnění pro klienty, kteří chtějí studovat v Praze a jsou z mimopražských dětských domovů. Většinou není dostupné bydlení pro mladé lidi opouštějící dětské domovy, protože kapacita na kolejích je omezená a tržní nájemné je příliš vysoké. Zvýhodněné bydlení může být velkou pomocí pro ty, kteří začínají samostatný život, zejména v prvních několika měsících. Poskytujeme tři pokoje, obývací pokoj, kuchyň, koupelnu a dvě toalety v bytě s vlastním vstupem. Naše organizace se stane nájemcem a zajistí všechny povinnosti spojené s nájmem. Nabídka je určena pro mladé lidi, kteří se snaží etablovat v samostatném životě.

Startovací balíčky

Startovací balíčky jsou určeny pro děti nebo mladé lidi, kteří opouštějí dětské domovy po dovršení plnoletosti nebo po absolvování školy a přecházejí do samostatného bydlení. Tyto balíčky mohou být poskytnuty také mladým lidem, kteří se přestěhují do startovacích bytů v rámci dětských domovů. Startovací balíčky jsou souborem základního vybavení domácnosti, které pomáhají mladým lidem, kteří opouštějí dětské domovy po dovršení plnoletosti nebo dokončení studia a začínají žít samostatně. Tyto balíčky jsou velmi ceněny, protože umožňují snadnější začátek nezávislého života pro mladé lidi, kteří nemají žádnou rodinnou podporu.

Startovací balíček obsahuje lůžkoviny, ložní prádlo a prostěradla, osušky ručníky, kuchyňské utěrky, sadu hrnců, talířů, příborů a sadu nožů, sadu sklenic a hrnků, vysavač, žehličku, žehlicí prkno a sadu nožů, smetákový sed aj. Startovací balíčky jsou kompletovány vždy pro daný rok. Hodnota balíčků mírně kolísá, ale pohybuje se na částce cca 22 000 Kč. Celkem tato organizace předala již 117 Startovacích balíčků v celkové hodnotě 2 159 442 Kč. (dejmedetemsanci.cz)

8 Cíl projektu

V této kapitole představím můj cíl a vysvětlím, proč jsem si tento cíl zvolila a co mě k tomu vedlo. Dále podrobně popíši pojem workshop, který je úzce spjat s mým cílem. Nakonec vysvětlím SMART analýzu a použiji ji pro vyhodnocení svého zvoleného cíle. Cílem této práce je vytvořit projekt na realizaci workshopu v dětském domově. Stěžejním bodem budou vzdělávací aktivity. Zaměřené na způsob přípravy adolescentů, kteří odcházejí z dětského domova a jejich následné zapojení do společnosti. S důrazem na přípravu, která se týká uplatnění na trhu práce i oblasti osobního sebezorození. Název celého projektu je „Workshop lepší budoucnosti“.

Ve společnosti se vyskytuje určitá skupina dětí, které jsou opuštěny nebo z různých důvodů jejich rodiče a příbuzní nechtějí anebo nemohou zajistit adekvátní výchovu a péči. Je pak na společnosti, aby zajistila, že tito mladí lidé získají kvalitní péči a vzdělání. Cílem je tedy zajistit těmto dětem rovné příležitosti, jako mají děti vyrůstající ve fungujících rodinách, aby dostali příležitost stát se plnohodnotnými a užitečnými členy společnosti. Proto je důležité poskytnout těmto dětem nejlepší náhradní péči, prostřednictvím náhradních rodin nebo dětských domovů. (Langmeier, Matějček, 2011, s. 344) V mé práci se budu zabývat klienty, kterým zajistí náhradní péči zařízení dětských domovů. Klíčovou otázkou je správné propuštění dětí ze zařízení. Bohužel, stále se setkáváme s opakovanými návraty „recidivou“ klientů do ústavní péče. Tyto opakované návraty ukazují, že klienti nebyli řádně připraveni na samotný život mimo zařízení. Dalším problémem je nedostatečná ochrana, pomoc a vedení, které jsou poskytovány klientům po opuštění ústavního zařízení. Často se stává, že tato pomoc a podpora jsou buď nedostatečné nebo vůbec nejsou poskytovány. (Langmeier, Matějček, 2011, s.355)

Při svém pobytu na praxi v Dětském domově a Školní jídelně Prostějov, jsem vyzorovala u klientů hned několik věcí. Během této praxe jsem vedla rozhovory s klienty, kterým do opuštění zařízení chybí rok či dva. Díky těmto rozhovorům jsem zjistila, že většina klientů nemá představu o tom, co je čeká po opuštění dětského domova. Také nejsou motivováni dodělat studium, které studují a tím si zajistit lehčí budoucnost. Adolescenti nemají mnoho informací, jak se na osamostatnění připravit a také jaké je mohou potkat rizika. Právě tato skutečnost mě přivedla na myšlenku, udělat v rámci projektu workshop, který zajistí odchodícím mladictvím základní informace, které jim budou nápomocné při adaptaci do společnosti. Také budou mít možnost si nacvičit situace, kterých se obávají a ví, že jim budou muset v budoucnu čelit. A v neposlední řadě celý tento projekt se bude snažit o zvýšení sebevědomí u jednotlivých účastníků. Během tohoto workshopu využiji případovou práci, odborné poradenství a kognitivně-behaviorální teorii.

Co si představit pod slovem workshop? Tento pojem pochází z anglického slova Workshop. Workshop je způsob organizace kurzu nebo pracovní skupiny, při kterém účastníci společně diskutují a sdílejí své názory a dovednosti, aby nalézali řešení problémů nebo hledali nové způsoby, jak se vypořádat s konkrétními výzvami. Tento formát umožňuje účastníkům aktivně se podílet na procesu učení, což vede k většímu pochopení tématu a většímu zapojení do práce v rámci skupiny. (Průcha, Mareš, Walterová, 1995, s.45) Hlavním záměrem je objevovat své vlastní já, zkoumat nové směry a hledat oblasti, kde se nové poznání střetává s překážkami a následně je snažit se tyto překážky překonat. (Schechner, 2006, s. 266–267)

Workshop umožňuje účastníkům odříznout se od svého každodenního života a zbavit se svých starých zvyků a návyků, aby se mohli věnovat sobě samým. Účastníci se učí novým způsobům a objevují svou "novou osobu", což může být spojeno s drobnými nebo zásadními změnami, které pocítují sami na sobě. Pro dosažení této změny musí účastníci tvrdě pracovat, získávat nové dovednosti a být otevření novým nápadům a praktikám. To může být náročné, ale pokud se účastníci dokážou otevřít a přijmout nové výzvy, mohou dosáhnout nejen osobního růstu, ale také výrazně změnit svůj život. Podstatné je, aby se účastníci po workshopu cítili jinak a vnímali pozitivní dopad na své životy. (Blašková, 2013, s. 46)

8.1 Představení SMART analýzy

Správná formulace cíle projektu je klíčovým faktorem úspěchu celého projektu. Pokud je cíl nejasný a vágní, může to vést k nejistotě a pravděpodobně bude časem odhaleno, že se projekt zaměřuje na něco úplně jiného, než co bylo původně zamýšleno. Definovat cíl projektu správně není jednoduchá záležitost. Nejde jen o technický popis stavu, ale také o to, aby si všichni zúčastnění porozuměli, co má být na konci projektu dosaženo, proč a za jakých podmínek.

K dosažení dobré definice cíle projektu může být užitečná metoda SMART, což je akronym, kde každé písmeno reprezentuje důležitý požadavek, jaký by cíl měl splňovat. Konkrétně by měl být S – specifický a detailně popsáný, M – měřitelný, tedy možný vyhodnotit jeho dosažení, A – dohodnutý a akceptovaný všemi zainteresovanými stranami, R – realistický a proveditelný v daném kontextu a T – termínovaný, s jasně stanoveným časovým rámcem pro jeho dosažení. Tato technika může pomoci zajistit, aby si všichni účastníci projektu byli jasně vědomi, co se snaží dosáhnout a jakými prostředky k tomu budou použity. (Doležal, Máchal, Lacko, 2012, s. 237–238)

8.2 Aplikace SMART analýzy na můj cíl

Pro lepší orientaci v této části uvedu opět svůj cíl, který zní: Cílem této práce je vytvořit projekt na realizaci workshopu v dětském domově. Stěžejním bodem budou vzdělávací aktivity. Zaměřené na způsob přípravy adolescentů, kteří odcházejí z dětského domova a jejich následné zapojení do společnosti. S důrazem na přípravu, která se týká uplatnění na trhu práce i oblasti osobního sebezvoje.

Prvním bodem bude se zaměřit na písmeno S, což značí **specifičnost**. V obsahu mého cíle je jasně uvedeno, o jakou aktivitu se bude jednat a co chci vytvořit. Jedná se tedy o vytvoření projektu na realizaci workshopu v dětském domově s určitým zaměřením na vzdělávací aktivity. M – **měřitelnost** u tohoto cíle lze měřit hned několik prvků. Prvním z prvků je úspěšnost počtů zúčastněných klientů a jejich následné vyhodnocení za pomoci dotazníků po skončení workshopu. Tímto způsobem můžeme ihned změřit, zda byl workshop úspěšný a splnil jak naše očekávání, tak klientů. Také jestli byly naplněny záměry cíle. Dlouhodobější měření můžeme zajistit následnou analýzou či opět rozdáním dotazníků zúčastněným klientům, ale až po určité době, kdy již projdou procesem zapojení do společnosti, měřit budeme to, jak se integrace povedla a na kolik byl nápomocný provedený workshop. A – **dohodnutý a akceptovaný nebo také ambiciózní**. Dohodnutý a akceptovaný můžu soudit, že můj cíl je na základě provedených rozhovorů s klienty, kteří mi převážně potvrdili, že by takovou podporu a aktivitu uvítali. Co se týče ambice cíle, vidím to také pozitivně, jelikož je cíl zaměřen na náročnou skupinu adolescentů a aktivity, které mohou výrazně ovlivnit jejich osobní životy. R – **realistický**, tento cíl je realistický, jelikož na jeho provedení, nejsou potřeba žádné složité věci a ani finance. Prostory můžeme využít v dětském domově, jediným problémem by mohlo být sehnat ochotné osoby, které by vystoupily během workshopu a předaly klientům informace. Na druhou stranu se této části projektu nebojím, jelikož je v dnešní době mnoho odborníků v různých odborných oblastech. T – **terminovaný neboli časově omezený**. I tuto podmínku cíl splňuje, projekt bude vytvořen v určitém časovém ohraničení, a taktéž celý workshop, který sice bude rozložen na více částí, ale i tyto jednotlivé části budou mít určené časové omezení. Dohromady to bude dávat jednu specifickou aktivitu, která bude ohraničena jak dotací hodiny, tak i rozsahem dní a celkového trvání.

Celkově tedy můžu říct, že cíl je SMART a má potenciál být úspěšným projektem, který pomůže adolescentům z dětského domova připravit se na úspěšné zapojení do společnosti a uplatnit se na trhu práce.

9 Popis a analýza potřeb cílové skupiny, a to přímé i nepřímé

Tato kapitola bude zahrnovat charakteristiku cílové skupiny, a to konkrétně adolescentů opouštějících dětský domov. Dále budu analyzovat potřeby této skupiny, a také přímé a nepřímé dopady mého projektu na tyto klienty. Zmíním se také o předpokládaném počtu účastníků na workshopu.

Cílovou skupinou dané problematiky jsou adolescenti chystající se opustit dětský domov a následně samostatně vstoupit do dospělého života. Pro moji práci je tedy důležité se zaměřit na tyto adolescenty, které vyznačuje proces složitých změn, jak po psychické, tak i sociální stránce. Jedná se tedy o klienty v rozmezí od 15 do 20 let. V případě, že se trvale připravují na budoucí povolání a tím pádem mohou být stále klienty dětského domova, může být tato hranice až do 26 let.

V období dospívání dochází ke komplexním proměnám v tělesné, psychické a sociální oblasti osobnosti, které jsou ovlivněny jak biologickými, tak psychickými a sociálními faktory. Průběh dospívání se liší v závislosti na kulturních a společenských podmínkách, které formují očekávání a požadavky společnosti k mladým lidem. Dospívání je obdobím hledání vlastní identity a přehodnocování vztahů s ostatními, s cílem dosáhnout přijatelného sociálního postavení. (Vágnerová, 2005, s.105) V období dospívání často dochází k intenzivnějšímu zájmu o poznání sama sebe, které se může projevat v interakcích s vrstevníky a v širším okolí jedince. Tedy i dětského domova, kde jedinec doposud žil. (Vágnerová, 2005, s.111)

Během období adolescence se dětem, které vyrůstají v dětských domovech, často nedostává rodinného prostředí. Adolescenti tak nejsou svědky fungující rodiny a nejsou tak obeznámeni s rolí matky a otce, což může mít negativní dopad na jejich schopnost navazovat vztahy s ostatními lidmi v dospělosti. Vychovatelé v dětských domech zpravidla nemají s dětmi příliš emotivní vztahy, což může vést k tomu, že dítě nemá zkušenosti s blízkými vztahy mezi dvěma lidmi. Tyto okolnosti mohou silně ovlivnit schopnost adolescentů navazovat funkční partnerské vztahy v budoucnu a také jim to dává horší startovací pozici do následného zapojení do společnosti.

Teprve v posledním století bylo oficiálně definováno období dospívání. Předtím existovaly pouze dvě kategorie – dětství a dospělost. (Langmeier, 1998, s. 87)

Z analýzy potřeb mi vyšel tento závěr. Adolescenti, kteří opouštějí dětský domov, potřebují speciální podporu, která odpovídá jejich individuálním potřebám a rozdílům v porovnání s ostatními adolescenty. Mezi tyto potřeby patří například podpora při hledání a udržení zaměstnání, finanční nezávislosti a stabilního bydlení. Dále je důležité, aby měli podporu při řešení emocionálních a psychologických nároků souvisejících s přechodem na samostatný život. Kromě toho mohou potřebovat praktické dovednosti, jako je vaření,

úklid, praní nebo například placení účtů, aby se lépe přizpůsobili samostatnému životu. Také je důležité pomáhat adolescentům s plánováním, organizací, správou financí a řešením problémů. Navíc je pro ně důležité vytvořit si sociální síť a navázat kvalitní vztahy s ostatními lidmi. Tyto potřeby jsou klíčové pro úspěšné přizpůsobení se samostatnému životu a dosažení cílů. Před úplnou realizací projektu může být užitečné udělat průzkum nebo vést konverzace s jednotlivými klienty tak, aby byly naplněny všechny individuální potřeby všech klientů, které čeká opuštění dětského domova.

Budu-li vycházet z aktuálních informací dětského domova, které říkají, že aktuálně je v zařízení 44 klientů. Z toho jednu klientku čeká opuštění dětského domova již v tomto školním roce a dalších 5 klientů potencionálně opustí domov do roku či dvou. Účast na workshopu je zcela dobrovolná a mohou se účastnit klienti od 15let. Předpokládám, že účast bude tedy okolo 10 klientů, kteří budou mít zájem o lepší start do nového života.

Tento projekt nabídne přímý prospěch pro cílovou skupinu adolescentů opouštějících dětský domov, zejména v oblasti získání základních znalostí a dovedností nezbytných pro úspěšný přechod na samostatný život. V rámci vzdělávacích aktivit bude důraz kladen na přípravu na trh práce a osobní rozvoj. Projekt zahrnuje praktické nácviky, jako je například simulace pracovního pohovoru, a poskytne informace a rady týkající se vedení domácnosti, vaření, plánování volného času a správy financí. Cílová skupina se také dozví, jak si naplánovat svou budoucnost a jaké jsou možnosti pro osobní rozvoj. Projekt tak pomůže adolescentům lépe porozumět nárokům a rizikům samostatného života a přinese jim možnosti, jak s tímto krokem do dospělosti úspěšně naložit.

Projekt by mohl mít nepřímý prospěch pro cílovou skupinu v budoucnosti tím, že by mohl pomoci klientům získat lepší pracovní příležitosti a zlepšit jejich finanční situaci. Klienti by se také mohli naučit zvládat různé situace v životě s větší jistotou, což by vedlo k lepšímu celkovému životnímu standardu. Mohli by se stát plnohodnotnými členy společnosti a nebyli by ohrožováni sociálním vyloučením, což by mělo pozitivní dopad na celou společnost. Pokud by klienti dokázali využít získané znalosti a dovednosti, mohli by se stát inspirací pro další vrstevníky v jejich okolí a motivovat je ke zlepšení své situace. Projekt by mohl být využit i pro další generace a vést k pozitivnímu cyklu zlepšování se a rozvoje v této cílové skupině. Celá aktivita by také mohla mít motivující účinek na rodiny klientů a sloužit jako inspirace pro zlepšení jejich situace

10 Klíčové aktivity – podrobný popis klíčových aktivit včetně harmonogramu, výsledků a výstupů a vazby na indikátory

Jako každý projekt i tento musí mít své klíčové aktivity. V mém projektu s názvem „Workshop pro lepší budoucnost“ bude klíčových aktivit hned několik. V tomto textu představím jednotlivé aktivity a provedu podrobný popis. Dále uvedenu harmonogram celého projektu a následně se zmíním o výsledcích, výstupech a také o vazbách na indikátory.

10.1 Harmonogram

V rámci Harmonogramu projektu bude sběr dat. Tento sběr bude probíhat v rozsahu 1 měsíce, kdy budou zprostředkovány dotazníky do dětského domova, následně vyhodnoceny. Pro lepší a kvalitnější získání informací po odevzdání dotazníků, strávím jeden den cca 8 pracovních hodin v dětském domově a za pomoci rozhovoru se doptám klientů na konkrétní informace, tak aby byly co nejpřesnější. Bude zde zahrnuta i skupinová diskuse, která pomůže k lepšímu sběru dat. Výstupem tohoto šetření bude přesná představa o tom, co klienty zajímá a jaké informace by se chtěli dozvědět v práci jejich přípravy a opuštění dětského domova. Z těchto informací postavím hlavní témata workshopu.

Co se týče získávání financí na tento krok nebudu potřebovat žádný čas, jelikož moje náklady na celý projekt budou opravdu nízké – bude se jednat jen o nákup surovin, budu schopna celý projekt zafinancovat ze svých soukromých zdrojů.

Důležitou aktivitou bude, také uzavření smluv s lektory a dle jejich možností sestavení celého vzdělávacího programu, tak aby byl co nejvíce efektivní. Na tuto aktivitu budu potřebovat 2-3 měsíce.

Následně bude workshop rozdělen do tří bloků, tyto bloky budou probíhat vždy o víkendu, tak, aby nezasahovali klientům do výuky ve škole. Tento workshop proběhne v rámci dvou měsíců, jednotlivé bloky budou mít mezi sebou rozestupy, aby klienti mohli mít možnost navštívit o víkendu své rodiny. První dva bloky budou dvoudenní, a to ve dnech sobota a neděle. V sobotu se bude vždy začínat v 9:00 a končit v 17:00, v neděli bude blok o něco kratší a to od 10:00 do 16:00. Třetí blok bude již probíhat jen v neděli, a to v časovém rozmezí od 9:00 do 17:00. První dva bloky budou probíhat vždy ob víkend, třetí bude však ob dva víkendy. Workshop bude tedy v celkové dotaci 36 hodin. Po naplnění těchto hodin, budou odborníci navštěvovat dětský domov jednou za půl roku

a budou klientům poskytovat potřebné situace a řešit jejich individuální problémy. Jestliže bude potřeba návštěvy mohou být častěji. Zde bude hodinová dotace záležet na individuálních potřebách klientů. Co bude náplní jednotlivých bloků je popsáno v následující kapitole.

10.2 Klíčové aktivity

Identifikace potřeb a přání klientů, spojené se zajištěním prostor.

Identifikace potřeb a přání adolescentů je velmi důležitá klíčová aktivita pro projekt na realizaci workshopu zaměřeného na vzdělávání a příprav adolescentů na odchod z dětského domova a následné zapojení do společnosti. Bez toho, aniž by byly zohledněny jejich skutečné potřeby a přání, by mohly být poskytnuty informace a dovednosti, které nejsou pro klienty přínosné nebo nedávají smysl.

Pro identifikaci potřeb a přání adolescentů můžeme použít různé metody, jako jsou dotazníky, individuální rozhovory nebo skupinové diskuse. Dotazníky mohou být užitečné pro získání kvantitativních dat a zajištění obecného názoru skupiny adolescentů. Individuální rozhovory mohou být užitečné pro získání kvalitativních dat a prozkoumání osobních potřeb a zkušeností adolescenta. Skupinová diskuse umožňuje interakci mezi adolescenty a mohou vést ke sdílení názorů a zkušeností. Během této aktivity můžeme klientům položit otázky, jako jsou: Jaké jsou vaše cíle pro budoucnost? Co byste chtěli umět, aby byli připraveni na samostatný život? Jaké jsou vaše největší obavy nebo překážky? Jakým způsobem byste chtěli být podporováni v přípravě na samostatný život?

V rámci zjišťování přání klientů budou také dotazováni na to, jaké jídlo chtějí uvařit, aby byl zahrnut praktický nácvik péče o domácnost. Snahou projektu je poskytnout klientům zábavný, ale praktický nácvik, který budou moci využít v budoucnu. Během projektu bude probíhat společné vaření s odborníky, aby klienti získali nový pohled na tyto profesionály, získali k nim důvěru a překonali případné bariéry.

Získané informace nám pomohou vytvořit program workshopu, který bude co nejvíce odpovídat potřebám a přáním adolescentů. Můžeme také získat informace o specifických potřebách skupiny adolescentů, například pokud jsou někteří z nich více ohroženi nezaměstnaností nebo chudobou, a změřit se na tato témata během workshopu.

Prostory dětského domova se ukazují jako nejideálnější pro realizaci workshopu, zejména z finančního hlediska, jelikož odpadají náklady na pronájem jiných prostor a přepravu klientů. V jednotlivých bytech pro klienty je dostatek místa pro nácvik různých domácích aktivit, kuchyně je plně vybavena a nabízí se tak možnost nácviku vaření. Dále je k dispozici i společenská místnost. Dětský domov je tedy vybaven potřebnými prostory pro úspěšné uskutečnění workshopu.

Druhou klíčovou aktivitou bude **zajištění a nákup surovin**. Jelikož součástí workshopu bude i praktický nácvik vaření, a to v každém bloku, který bude probíhat v neděli, bude zapotřebí nakoupit vhodné suroviny. O jaké jídla půjde a také jak budou náročné si zvolí sami klienti v rámci dotazování o co by ve workshopu měli zájem. Dostanou také možnost volby, jaký dezert si na konci workshopu uvaří společně se všemi účastníky. Všechny potřebné věci k vaření a pečení, co se týče vybavení, disponuje dětský domov a jeho vybavení kuchyně v jednotlivých bytech pro klienty.

Třetí klíčovou aktivitou bude **získání potřebných financí na projekt**. Tento krok nebude nikterak dlouhý, jelikož celý projekt nebude zafinancován, žádnou vysokou částkou, využijí finance ze svých vlastních zdrojů. Částka za suroviny nebude nikterak vysoká. Náklady za elektřinu a vodu, buď uhradím také ze svých osobních zdrojů, nebo se budu snažit domluvit s dětských domovem, že by náklady za tyto zdroje, uhradilo zařízení.

Další klíčovou aktivitou bude **uzavření dohody s odborníky a sestavení programu**. Tito odborníci předají dětem informace a budou jim nápomoci v přípravě na život po opuštění zařízení. Po získání informací od adolescentů a analýzy jejich potřeb, sestavíme společně s mentory plán programu. Musíme zohlednit, jak již zmíněná přání adolescentů, ale také možnosti lektorů. Celé to musí dávat dohromady jednotný celek, který bude mít za úkol předat adolescentům ty nejvíce potřebné informace.

Při tomto projektu musím myslet na samotný fakt, že pro dětské domovy je často důležitou stránkou právě finanční část. Můj záměr je tedy udělat tento projekt co nejvíce finančně nezávislý. Uvedení odborníci jsou tedy ochotni poskytnou služby dětskému domovu zdarma. Vše bude pokryto dobrovolnickou smlouvou, kterou zpravuje zákon č. 198/2002.

Jako první odborníci, která přistoupila na tento projekt bude **Sociální pracovnice**, která pracuje v dětském domově. Může klientům přinést potřebné informace o tom na koho se mohou v případě problémů obrátit po opuštění zařízení. Dalším z odborníků bude **Kariérní poradce**. Informační a poradenské středisko pro volbu a změnu povolání (IPS) poskytují bezplatné služby kariérového poradenství. Tato služba patří pod úřad práce. (www.uradprace.cz) Dále bude smluven **Finanční poradce**, který pomůže klientům připravit se na finanční odpovědnost a správu vlastních financí. Čtvrtým odborníkem, který bude do programu zapojen bude vyškolený **Terapeut**. Ten využije techniku kognitivně – behaviorální teorie pro nácvik dovedností, které klienty posunou zase blíže ke kvalitnímu osamostatnění.

Pátou část tvoří **realizace projektu „Workshop lepší budoucnosti“**. Samotná realizace projektu bude také rozdělena do několika částí.

- První částí klienty provede sociální pracovník. Následovat bude kariérní poradce, kterého doplní Finanční poradce.
- V části druhé bude s klienty pracovat terapeut.
- Celý projekt bude zakončen setkáním všech odborníků a zúčastněných klientů.

V rámci první části vzdělávacích aktivit se sociální pracovnice bude věnovat vytvoření bezpečné a soudržné atmosféry pro klienty. Bude se účastnit všech částí workshopu a bude poskytovat podporu klientům během celého procesu. Kromě toho klientům představí svoji roli a nabídne jim informace o tom, jak jí mohou využít při přechodu do samostatného života. Dále jim představí různé možnosti pomoci, které jsou k dispozici v případě, že se ocitnou v obtížné situaci.

V rámci workshopu se představí kariérní poradce, který bude klientům pomáhat s výběrem oboru studia nebo s volbou zaměstnání. Klientům také poradí, jak nejlépe využít svého dosaženého vzdělání na trhu práce a jak se orientovat v nabídce dalšího vzdělávání. Poradce upozorní klienty na rizika a výhody vstupu na trh práce a pomůže jim s nastavením správného profesního cíle a sebe prezentací včetně psaní životopisu, motivačního dopisu a tvorby portfolia. Klienti budou mít k dispozici počítače, které jsou součástí vybavení dětského domova na praktické trénování a také pomůže s přípravou na pohovor nebo jednání se zaměstnavatelem.

Aby tato oblast byla kompletní a snáze uchopitelná, tento okruh uzavře finanční poradce, který poskytne klientům rady ohledně správy financí. Ukáže jim, jak efektivně vést rozpočet, aby mohli lépe plánovat své výdaje a příjmy, a poradí jim, jak ušetřit peníze a správně hospodařit s penězi. K názorné ukázce může použít nakoupené suroviny na oběd a třeba poradit, jak by se dalo nakoupit efektivněji za méně peněz, anebo jen celý nákup okomentovat, tak, aby klienti získali bližší představu o tom, jak například přemýšlet během nakupování potravin. Finanční poradce poskytne dětem základní informace o finanční gramotnosti, včetně informací o bankovních účtech, kreditních kartách, úsporách a pojištění. Pomůže klientům, kteří se potýkají s dluhy a exekucemi, aby lépe pochopili své finanční povinnosti a navrhne řešení pro tyto situace. Finanční poradce také nabídne preventivní informace a zásady, jak se vyhnout zadlužení.

V druhé části provede klienty terapeut, který jim umožní praktický trénink v situacích, které se jim mohou stát při osamostatňování problémem. Terapeut bude používat kognitivně – behaviorální terapii s cílem pomoci adolescentům překonat špatně naučené vzorce chování a nahradit je novými, společensky přijatelnými způsoby. V tomto nácviku můžeme využít techniku Hraní rolí, kdy klienti budou mít možnost například simulovat pracovní rozhovor. Poté si budou moci říci své silné a slabé stránky. Opakovaným přehráváním situace, budou moci své chyby napravovat a přicházet na správná řešení. Tato technika může klientům přinést větší motivaci ke zvládnutí situací, kterým se nechtějí vystavovat a také posílí jejich sebevědomí. Další technikou je Trénink

asertivity, který slouží k nácviku zdravé komunikace. Zaměřuje se na nácvik vyjadřování pocitů, také umění říkat „ne“. Tato technika také podpoří zlepšení práce s autoritami a ukáže klientům, jak správně komunikovat a vyhnout se agresi. Klienti tak získají důležité dovednosti, které jim pomohou v budoucím zaměstnání nebo studiu.

V každém z těchto dvou bloků, bude prostor na dotazy klientů, také pro vyjádření jejich názorů a hodnocení jednotlivých výstupů. Klienti mohou do jednotlivých částí volně vstupovat a aktivně se jich účastnit. Během tohoto projektu bude i snaha o sblížení klientů a odborníků, tak aby klienti ztratili co možná nejvíce ostych a vše probíhalo v přátelské atmosféře. Docílit se toho pokusíme v rámci aktivity vaření, kdy si vždy v určitém bloku, a to v neděli, klienti účastníci se kurzu uvaří společně s odborníky oběd. Může to napomoci mezilidským vztahům, ale také si klienti upevní a nacvičí základní dovednosti v péči o domácnost, co se bude týkat obsluhy kuchyně a přípravy jídla.

Poslední třetí část bude poněkud jiná než ty ostatní. Na posledním setkání se sejdou všichni účastníci kurzu jak klienti, tak odborníci a společně si opět uvaří oběd, a i upečou dezert. Následně dostanou klienti prostor na otázky, které si budou moci promyslet, jelikož tento poslední blok bude více časově oddálen od ostatních, tak aby klienti měli čas zpracovat veškeré získané informace a případně se doptat na to, co je bude zajímat. Také bude prostor na individuální řešení specifických problémů klientů. Každý klient bude mít možnost soukromého rozhovoru s jakýmkoliv odborníkem, který se účastnil workshopu. Důležitou složkou tohoto setkání bude předání stěžejních kontaktů na fyzické osoby či instituce na které se budou moci obrátit klienti v případě nějakého neúspěchu při adaptaci do společnosti.

Ve všech těchto aktivitách se odráží případová práce s jednotlivcem, ale i se skupinou a také základní i odborné poradenství, které bude klientům poskytováno po celou dobu projektu. Celým projektem je propletena i kognitivně – behaviorální teorie, která bude stěžejním bodem v poslední části workshopu.

10.3 Výsledky, výstupy a vazba na indikátory

V rámci projektu se zaměřím na vzdělávací aktivity, které pomohou adolescentům rozvíjet jejich komunikační dovednosti, sebevědomí a motivaci k osamostatnění. Důraz bude kladen i na zlepšení schopností řešení problémů a konfliktů a získání nových znalostí v oblasti péče o domácnost a vaření. Konkrétními výstupy projektu budou například zlepšení komunikačních dovedností a asertivity adolescentů, zvýšení jejich sebevědomí a motivace k osamostatnění, získání nových znalostí v oblasti péče o domácnost a vaření, a zlepšení schopností řešení problémů a konfliktů. Adolescenti také získají cennou praxi a zkušenosti od odborníků z oblasti trhu práce.

Výstupy projektu budou spojeny s indikátory, jako je snížení počtu adolescentů opouštějících dětské domovy bez dostatečné přípravy na život mimo ně, zvýšení počtu adolescentů, kteří se úspěšně uplatní na trhu práce po opuštění dětského domova, a zlepšení kvality života adolescentů po opuštění dětského domova. Celkově bude projekt směřovat ke zvýšení kvality přípravy adolescentů na samostatný život a zlepšení jejich pozice v rámci společnosti. Projekt také může přispět k posílení vztahů mezi adolescenty a odborníky z oblasti trhu práce a pomoci jim získat důvěru a sebedůvěru pro úspěšné uplatnění v budoucích pracovních příležitostech.

11 Indikátory splnění klíčových aktivit – jasně definované, ověřitelné

Pro ověření úspěšnosti projektu a splnění klíčových aktivit je důležité stanovit jasně definované a ověřitelné indikátory. Například může být definován indikátor "Snížení počtu adolescentů opouštějících dětské domovy bez dostatečné přípravy na život mimo ně", který by mohl být ověřován prostřednictvím průzkumu mezi bývalými obyvateli dětského domova a jejich zaměstnavateli a blízkými, kteří by zhodnotili jejich připravenost na samostatný život. Dalším indikátorem by mohl být "Zvýšení počtu adolescentů, kteří se úspěšně uplatní na trhu práce po opuštění dětského domova", který by mohl být ověřen prostřednictvím průzkumu mezi bývalými obyvateli dětského domova a jejich zaměstnavateli, kteří by zhodnotili jejich profesionální dovednosti a schopnosti v práci. Následujícím ověřitelným indikátorem by mohl být "Zlepšení kvality života adolescentů po opuštění dětského domova", který by mohl být ověřen prostřednictvím průzkumu mezi bývalými obyvateli dětského domova a jejich blízkými, kteří by zhodnotili jejich celkové zdraví, vztahy a spokojenost s životem.

Definování jasných a ověřitelných indikátorů je klíčové pro měření úspěšnosti projektu a umožňuje efektivní zhodnocení výsledků a jejich následné využití pro případné budoucí projekty a vzdělávací aktivity pro adolescenty odcházející z dětských domovů

12 Management rizik – identifikace předpokládaných rizik a návrhy preventivních opatření

Při realizaci projektu v je důležité se zaměřit také na management rizik. Je nutné identifikovat předpokládaná rizika, která mohou projekt ohrozit a navrhnout preventivní opatření, která minimalizují možné negativní dopady. Mezi předpokládaná rizika mohou patřit například nedostatečná spolupráce ze strany adolescentů, problémy s organizací a koordinací jednotlivých částí projektu, nízká kvalita vzdělávacích aktivit a nedostatečná připravenost lektorů, nepředvídatelné situace například nemoc lektorů.

Aby se předešlo těmto rizikům, je nutné je identifikovat již v plánovací fázi projektu a navrhnout preventivní opatření. K preventivním opatřením, která by mohla minimalizovat rizika, by mohlo patřit následující: pro zajištění dostatečné účasti adolescentů by mohlo být užitečné uspořádat průzkum zájmu mezi adolescenty před zahájením workshopu a vytvořit cílenou propagaci projektu. Musí tedy být zajištěna dostatečná komunikace se všemi zainteresovanými stranami nebo plánování náhradních řešení v případě výpadku některého z lektorů.

Je důležité mít připravený plán pro případ, že se některé z předpokládaných rizik stane skutečností. Je nutné umět rychle reagovat a přijmout opatření, aby byly minimalizovány dopady na projekt. Dobré řízení rizik přispívá k úspěšnému průběhu projektu a k dosažení zamýšlených rizik.

13 Výstupy (hmatatelné, kvantifikované výsledky) a výsledky (pojmenování změny, kvalitativní přínosy) včetně vazby na indikátory projektu

Tento projekt se zaměřuje na zlepšení přípravy adolescentů, kteří opouštějí dětské domovy, na vstup do společnosti a uplatnění na trhu práce. Projekt se jmenuje "Workshop lepší budoucnosti" a jeho stěžejním bodem jsou vzdělávací aktivity. Výsledky projektu budou měřitelné a hmatatelné a zahrnou změny v postojích a schopnostech adolescentů v oblasti uplatnění na trhu práce a osobního sebezvoje. Kvalitativní přínosy projektu zahrnují zvýšení sebevědomí, zlepšení komunikačních a interpersonálních dovedností a zvýšení motivace k dosažení cílů.

Konkrétní výstupy a výsledky projektu zahrnují vzdělávací program pro adolescenty z dětského domova na téma uplatnění na trhu práce a osobního sebezvoje, včetně materiálů jako jsou prezentace, cvičení a pracovní listy. Projekt také zahrnuje spolupráci s místními firmami a organizacemi, které budou poskytovat stáže, pracovní příležitosti a podporu pro absolventy dětských domovů. Dalším výstupem projektu je vytváření sítě partnerů, kteří budou spolupracovat na vzdělávacích programech pro adolescenty a poskytovat podporu v oblasti uplatnění na trhu práce.

Sběr a analýza dat o účastnících workshopu bude také součástí projektu, včetně hodnocení efektivity programu a zjištění, zda se adolescenti úspěšně zapojili do společnosti. Vytvoření reportu o výsledcích projektu bude sloužit jako základ pro další rozvoj podobných projektů v budoucnosti. Celkově se očekává, že tento projekt bude mít pozitivní dopad na životy adolescentů a pomůže jim připravit se na úspěšný vstup do společnosti a na trh práce.

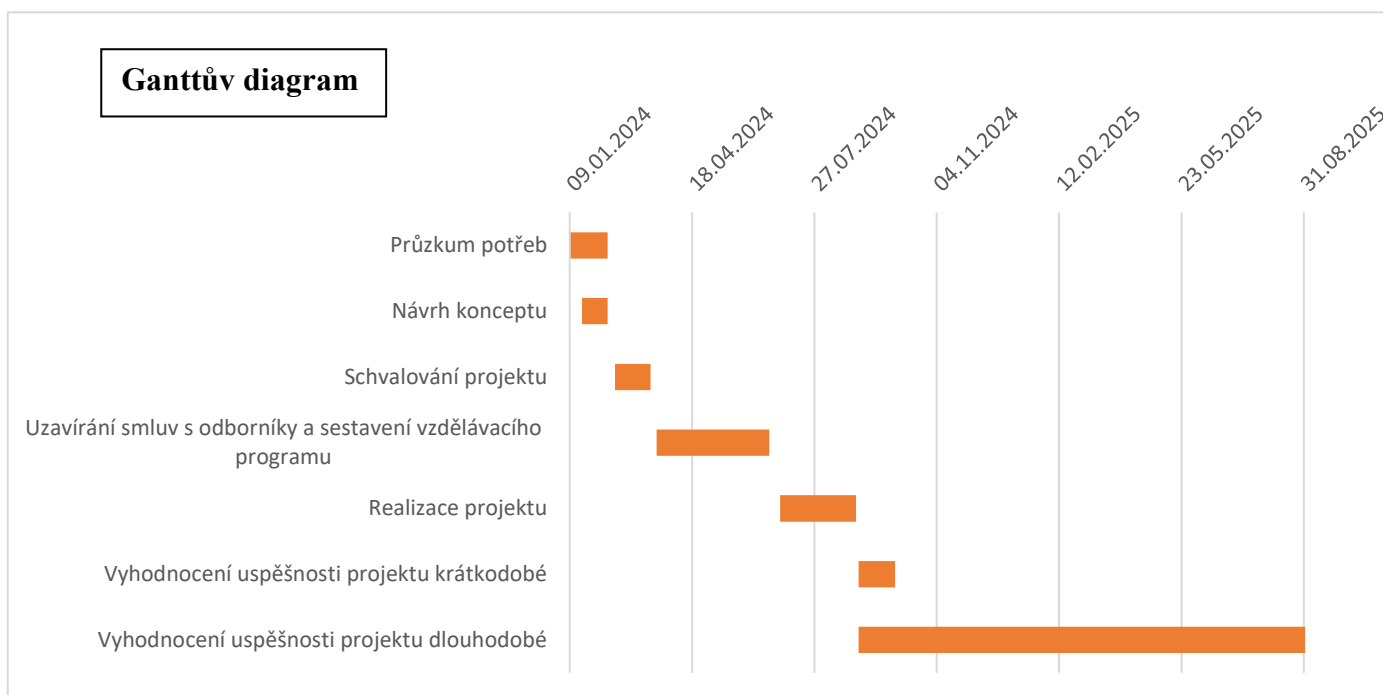
Vazba na indikátory projektu je klíčovým prvkem v plánování a implementaci projektu. Indikátory jsou měřitelné ukazatele, které pomáhají zhodnotit úspěšnost projektu a porovnat jeho výsledky s plánovanými cíli. Indikátory projektu budou například počty účastníků workshopů, počet získaných pracovních příležitostí, úroveň spokojenosti adolescentů s programem a podporou. Vazba mezi klíčovými aktivitami a indikátory projektu by měla být co nejjasnější a měřitelná. To umožní průběžně hodnotit úspěšnost projektu a včas upravovat plán a cíle tak, aby byly dosažitelné a přispěly k očekávaným výsledkům.

14 Popis přidané hodnoty projektu

Tento projekt má potenciál přinést významnou přidanou hodnotu pro adolescenty, kteří odcházejí z dětských domovů a připravují se na vstup do společnosti. Vzdělávací aktivity zaměřené na uplatnění na trhu práce a osobní sebezvoje mohou tyto mladé lidi připravit na překonání mnoha překážek a usnadnit jim integraci do společnosti. Tento projekt může poskytnout adolescentům přístup k informacím a zdrojům, na které by neměli jinak možnost se dostat. Spolupráce s místními organizacemi může také poskytnout také poskytnout příležitosti pro stáže a pracovní příležitosti, které by mohly zlepšit šance adolescentů na získání zaměstnání. Navíc může projekt poskytnout sociální síť a podporu pro ty, kteří se ocitnou v obtížné situaci. Celkově lze říci, že projekt „Workshop lepší budoucnosti“ může přinést významnou přidanou hodnotu pro adolescenty, kteří potřebují podporu a pomoc při přechodu do dospělosti a vstupu do společnosti

15 Harmonogram – Ganttův diagram

Průzkum potřeb byl proveden v Dětském domově a Školní jídelně Prostějov. Byl proveden u klientů, kteří jsou starší 15 let, tedy u těch, kteří řeší studium, kterému se budou v budoucnu věnovat. Zároveň se již mohou připravovat na budoucí osamostatnění s tím spojené potřeby. Průzkum se bude týkat samozřejmě i klientů, kteří budou v nejbližší době opouštět dětský dům, nebo v nejbližších letech. Následovat bude návrh konceptu a také schvalování projektu. Důležitou složkou projektu je uzavření smluv s lektory a společného sestavení vzdělávacího programu. Následně nastane samotná realizace projektu. Co se týče vyhodnocení projektu bude se dělit na krátkodobé a dlouhodobé. Krátkodobé vyhodnocení provedu rozděláním dotazníků po skončení celého programu a získám rychlou zpětnou vazbu. Dlouhodobé vyhodnocení se bude týkat delšího časového horizontu, a to půl roku až roku, po této době, klienti vyplní další dotazníky, ve kterých odpoví na otázky ohledně projektu a tomu, jak jim pomohl do budoucna.



16 Rozpočet

Rozpočet projektu pro „Workshop lepší budoucnosti“	
Přímé náklady jednorázové	Cena
Cibule	28
Cukr	20
Droždí	8
Hladká mouka	29
Konzervovaná rajčata	40
Kuřecí maso	220
Máslo	50
Mozzarella	30
Olivový olej	170
Vejce	100
Plechovka sekaných rajčat	40
Špagety	45
Šunka	40
Vepřové mleté maso	120
Žampiony	35
Prášek do pečiva	8
Pepeř	24
Polohrubá mouka	30
Celkem:	1 261

V tomto projektu budou náklady potřebné jen na zařízení potřebných surovin. V analýze, kterou sem provedla jsem zjistila, jaké suroviny budou potřeba na přípravu obědů, které si sami zvolily. Tyto suroviny budou nakoupeny v obchodním řetězci a uhrazeny budou z mých osobních zdrojů. Bude se jednat o přímé jednorázové náklady.

17 Logframe projektu

Cílem celé této práce je vytvořit projekt na realizaci workshopu v dětském domově. Stěžejním bodem budou vzdělávací aktivity. Zaměřené na způsob přípravy adolescentů, kteří odcházejí z dětského domova a jejich následné zapojení do společnosti. S důrazem na přípravu, která se týká uplatnění na trhu práce i oblasti osobního sebezvoje. Název celého projektu je „Workshop lepší budoucnosti“.

Pro dosažení tohoto cíle jsou definovány následující výstupy projektu, vzdělávací program, spolupráce s organizacemi, sběr a analýza dat o účastnících a vytvoření reportu o výsledcích projektu. Klíčovými aktivitami projektu jsou tvorba vzdělávacího programu, identifikace potřeb a přání klientů spojené se zajištěním místnosti, dále nákup potřebných potravin k realizaci vaření a realizace projektu. Každá aktivita bude mít své ověřitelné indikátory, jako počet účastníků stáží nebo úroveň spokojenosti adolescentů s programem a podporou.

Stanoveny musí také být možnosti preventivních opatření, kdyby došlo k nějakým komplikacím. Pro zajištění dostatečné účasti adolescentů uspořádám průzkum zájmu mezi adolescenty před zahájením workshopu a vytvořím cílený program, dle potřeb. Kvalita vzdělávacích aktivit bude zajištěna kvalitními vzdělávacími materiály, které poskytnou lektori akce. Pro neočekávané situace je zajištěn plán B, a to v podobě sociální pracovnice, která by měla mít základní přehled ve všech oblastech, které potřebují odchozí adolescenti z dětského domova. Schopna bude klientům poskytnout i základní vzdělávací materiály, tak aby co nejvíce nahradila lektora.

Účast na tomto Workshopu, který tvoří program projektu je zcela dobrovolná, předpokládaná účast je cca 10 klientů. Náklady na projekt jsou vyčíslené v korunách českých a konkrétní číslo je 1 261. Částka bude uhrazena z osobního rozpočtu.

18 Závěr

Cílem této absolventské práce bylo zaměřit se na problematiku sociální práce v dětských domovech se zaměřením na přípravu dětí a mládeže na samostatný život. Byl zkoumán způsob přípravy adolescentů, kteří opouštějí dětský domov a jejich následné zapojení do společnosti, s důrazem na přípravu týkající se uplatnění na trhu práce a osobního sebezvoje. V práci byly popsány základní pojmy týkající se sociální práce a dětských domovů. Byly představeny různé přístupy k práci s dětmi a mládeží v dětských domovech. Důraz byl kladen na proces osamostatnění adolescentů a možnosti, jak jim pomoci s přechodem do samostatného života. Výsledky této práce mohou přispět k vylepšení systému přípravy adolescentů na samostatný život a tím i k lepšímu začlenění těchto mladých lidí do společnosti.

Praktickou část tvoří návrh projektu, který má pomoci těmto adolescentům k lepší přípravě na osamostatnění. Projekt s názvem „Workshop lepší budoucnosti“ se snaží přiblížit rizika tohoto osamostatnění a přinést potřebné informace a praktické zkušenosti, tak aby tento krok byl pro klienty co nejsnadnější.

Bibliografie

- BECK, Aaron T., John A. RUSH, Brian F. SHAW and Gary EMERY, 1979, Cognitive therapy of depression. New York: Guilford Press. ISBN 0-89862-000-7
- BĚHOŮNKOVÁ, Leona. *Fenomén odchodu do samostatného života dítěte vyrůstajícího v náhradní výchovné péči*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87652-87-9.
- Bittner, Petr et al. *Děti z ústavů! právní a psychologické dopady ústavní výchovy z pohledu ochrany rodiny a nejlepšího zájmu dítěte*. Brno: Liga lidských práv, ©2007. 72 s. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-4-2.
- BLÁŠKOVÁ, Lucie: Performanční aktivity s edukačním přesahem: diplomová práce. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Ústav literárnej a umeleckej komunikácie, 2013, s. 46, Mgr. Hana Zeleňáková, PhD.
- Courtney, M. E., Hook, J. L., & Lee, J. S. (2012). Distinct subgroups of former foster youth during young adulthood: Implications for policy and practice. *Child Care in Practice*
- DOLEŽAL, Jan, Pavel MÁČHAL a Branislav LACKO. *Projektový management podle IPMA. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2012. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4275-5.
- Gypen, L., Vanderfaeillie, J., De Maeyer, S., Belenger, L., & Van Holen, F. (2017). Outcomes of children who grew up in foster care: Systematic-review. *Children and Youth Services Review*
- Grotowskiego i Poszukiwań Teatralno – Kulturowych 2006, s. 266–267. [přel. Marek Godovič]
- HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. *Úvod do speciálního poradenství*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 978-80-7083-659-8.
- HALÁSKOVÁ, Renáta. *Politika zaměstnanosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-522-5.
- HALÍŘOVÁ, Martina, SYCHROVÁ, Adriana, ed. *Ústavní péče v resocializačním kontextu*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. ISBN 978-80-7395-756-8.
- HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Praha: Osmium, 1999. ISBN 978-80-902081-8-5.

- HYMPL, Josef a Pavel CECHL. *Hejno bílých vran, aneb, Když opustíte děcák*. Praha: Maxdorf, c2013. ISBN 978-80-7345-371-8.
- KOŤA, JEDLIČKA, Richard. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. ISBN isbn:80-7312-038-0.
- KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN isbn978-80-7357-585-4.
- LANGMEIER, Josef, Dana KREJČÍŘOVÁ a Miloš LANGMEIER. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie*. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-37-4.
- LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN isbn978-80-246-1983-5.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. Psychologická literatura. ISBN isbn:80-04-25236-2.
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Praha: Portál, 1998. ISBN isbn:80-7178-226-2.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN isbn80-7178-548-2.
- MOŽNÝ, Petr a Ján PRAŠKO. *Kognitivně-behaviorální terapie: úvod do teorie a praxe*. Praha: Triton, 1999. ISBN isbn80-7254-038-6.
- MYŠKOVÁ, Lucie, SMETÁČKOVÁ, Irena, NOVOTNÁ, Hana, ONDER, Jakub, KUŽELOVÁ, Hana a Radek PTÁČEK. *Vzdělání u osob se zkušeností s náhradní formou péče v dětství*. Pedagogická orientace, 2015
- MÜHLPACHR, Pavel. *Kapitoly ze sociální patologie*. Brno: Institut mezioborových studií, 2003.
- NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, c2001. ISBN isbn:80-903070-0-0.
- NOVOTNÁ, Věra. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy: Skripta pro posluchače filoz.fak.Univ.Karlovy*. Dot. Praha: Karolinum, 1992. ISBN isbn80-7066-483-5.
- PROCHASKA, James O. a John C. NORCROSS. *Psychoterapeutické systémy: průřez teoriemi*. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN isbn8071697664.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- ROČŇOVÁ, Jolana a Jitka DVOŘÁKOVÁ. *Poradenství ve zdravotně sociální rehabilitaci*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006

- ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce: Podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-00-1
- SCHNEIDEROVÁ, Anna. *Základy poradenství: učební text pro distanční studium*. Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN isbn978-80-7368-523-2.
- SCHECHNER, Richard: *Performatyka*. Wstę p. Wrocław: Osródek Badań Twórczości J.
- STANÍČEK, Jiří. *Kontaktní práce. Éthum – sborník sylabů, pracovních listů a textů Vzdělávacího programu Gabriel*. Mimořádné vydání, 2003, mimořádné vydání
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- VEČERKA, Kazimír. *Sociálně patologické jevy u dětí: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-86008-74-6.

Zákony

- ČESKO, Zákon č. 359/1999 ze dne 30. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí, In: Sběrka zákonů České republiky. 1999, částka 111. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>
- ČESKO, Zákon č. 40/2006 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník, In: Sběrka zákonů České republiky. 2006, částka 11. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 40/2009 Sb. trestní zákoník. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/nabidka/cs/2009-40/zneni-20100101#p420_p420-26
- ČESKO, Zákon č. 111/2006 ze dne 31. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, In: Sběrka zákonů České republiky. 2006, částka 37. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>
- ČESKO, Zákon č. 109/2002 ze dne 29. března 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, In: Sběrka zákonů České republiky. 2002, částka 48. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

- ČESKO, Zákon č. 104/1991 ze dne 8. dubna 1991 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, In: Sběrka zákonů České republiky. 1991, částka 22, [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 104/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>
- ČESKO, Zákon č. 89/2012 ze dne 22. března 2014 občanský zákoník, In: Sběrka zákonů České republiky. 2014, částka 33, [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- ČESKO, Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, In: Sběrka zákonů České republiky. 2006, částka 37, [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách (zakonyprolidi.cz)
- ČESKO, Sdělení č. 54/2001 Sb.m.s. ze dne 2. července 2001, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí In: Ministerstvo zahraničních věcí, [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 54/2001 Sb.m.s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2001-54>
- ČESKO, Zákon č. 198/2002 ze dne 24. května 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. Zákon o dobrovolnické službě, In: Sběrka zákonů České republiky. 2002, částka 82. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. Zákon o dobrovolnické službě. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>

Internetové zdroje

- Copyright Mimo domov, Mimo domov [online]. ©2021 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://mimodomov.cz/o-nas/>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Odbor školské statistiky a analýz MŠMT [online]. ©2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocnka/rocnka.asp>
- Česká tisková kancelář. Aktuálně.cz. Atlas. CZ – Ekonomie, a.s. [online]. ©1999–2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/deti-z-detskych-domovu-nejsou-pripraveny-na-bezny-zivot/r~91f78d2c1a8e11e5a43f002590604f2e/>
- Masarykova univerzita. Muni.cz. metody kognitivně behaviorální terapie [online]. 2021 [cit. 2023-03-07]. © Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2021/PSYn4330/Metody_KBT._FSS_2020_PSYn4330.pdf

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Koncepce státní politiky. [online]. © 2013-2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politiky>
- MINISTERSTV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Zákon o sociálním bydlení: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. © 2022 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <http://socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/zakladni-informace-o-sb/zakon-o-sb>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Základní informace o sociálním bydlení. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. © 2022 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <http://socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/zakladni-informace-o-sb>
- Úřad práce ČR. Aktivní politika v zaměstnanosti, Strategie a kritéria realizace aktivní politiky zaměstnanosti, Úřad práce ČR – Krajské pobočky v Brně v roce 2023 [online]. © 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>
- České vysoké učení technické v Praze. Integrace dětí z dětských domovů do společnosti a jejich adaptace na trhu práce, souhrn výzkumná zpráva z projektu. [online]. ©2022 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: https://148a086fd9.cbault-cdnwnd.com/7f330e1aa37f75e3e7ff97f81793e8cd/200000065-166581665b/souhrnna_vyzkumna_zprava_FINAL2-0.pdf?ph=148a086fd9
- DEJME DĚTEM ŠANCI o.p.s. Vítejte na stránkách DEJME DĚTEM ŠANCI o.p.s. [online]. © 2021 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: https://www.dejmedetemsanci.cz/?__lng=cs
- SKP-CENTRUM, o.p.s. 2019. Metodika sociální práce s mladými lidmi opouštějícími náhradní rodinnou péči a ústavní výchovu. [online]. ©2017 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.skp-centrum.cz/>
- HANÁKOVÁ, Lenka a Michal KORMAŇÁK. Jsou na odchod do běžného života připraveny děti z dětských domovů? 2015. [21.4.2023] IPSOS [online]. Dostupné z: https://www.ditearodina.cz/images/soubory/ke-stazeni/vyzkumy/Pruzkum_Integrace-detiz-detskych-domovu-do-spolecnosti.pdf
- VLACH, Úspěšnost dětí z dětských domovů v sekundárním a terciárním vzdělávání – Porovnání pohledu klientů a jejich vychovatelů. Sociální pedagogika, 2017. [21.4.2023] [online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/321083433_Uspesnost_deti_z_detskych_domovu_v_sekundarnim_a_terciarnim_vzdelavani_-_Porovnan_i_pohledu_klientu_a_jejich_vychovatelu

- Úřad práce ČR. Informační a poradenské středisko pro volbu a změnu povolání, Základní služby IPS. Olomouc [online]. © 2023 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/informacni-a-poradenske-stredisko-olomouc>

Anotace

Tématem mé práce je Sociální práce v dětských domovech se zaměřením na přípravu dětí a mládeže na samostatný život. Cílem mé práce je vytvořit projekt na realizaci workshopu v dětském domově. Stěžejním bodem budou vzdělávací aktivity. Zaměřené na způsob adolescentů, kteří odcházejí z dětského domova a jejich následné zapojení do společnosti. S důrazem na přípravu, která se týká uplatnění na trhu práce i oblasti osobního sebezvoje. Důraz kladu na jejich přípravu na samostatný život s důrazem na trh práce a osobní rozvoj. V práci se zabývám také sociální politikou, teoriemi a metodami sociální práce, legislativními aspekty a analýzou potřeb klientů. V závěru práce představuji projekt s názvem "Workshop lepší budoucnosti", který má za cíl připravit mladé lidi na život po odchodu z dětského domova. Projekt poskytuje potřebné informace a praktické dovednosti pro úspěšný přechod do dospělosti.

Annotation

The topic of my thesis is social work in children's homes with a focus on preparing children and youth for independent life. The aim of my work is to create a project for the implementation of a workshop in a children's home. The focal point will be educational activities. Aimed at the way adolescents leave the orphanage and their subsequent involvement in society. With an emphasis on preparation related to the labour market and personal self-development. Emphasis on preparing them for independent living with an emphasis on the labour market and personal development. In my work I also deal with social policy, theories and methods of social work, legislative aspects and analysis of clients' needs. At the end of the thesis, I present a project called "Workshop for a better future", which aims to prepare young people for life after leaving the children's home. The project provides the necessary information and practical skills for a successful transition to adulthood.

Klíčová slova

Mládež, adolescent, dítě, ústavní péče, dětský domov, osamostatnění, vzdělání, zaměstnanost, důsledky, rizika, nácvik, učení se,

Key word

Youth, adolescent, child, residential care, children's home, independence, education, employment, consequences, risks, training, learning,

Seznam příloh

Příloha 1: Popis přílohy	83
Příloha 2: Popis přílohy	83

Přílohy

Příloha 1: Popis přílohy

Vložená příloha – text, obrázek, tabulka, ...

Příloha 2: Popis přílohy

Vložená příloha – text, obrázek, tabulka, ...